

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN HİZMETİÇİ EĞİTİM

İHTİYAÇLARININ BELİRLENMESİ

ÜMİT AVCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

DANIŞMAN:

DOÇ. DR. ERKAN DİNÇ

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos, 2013

UŞAK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM BÖLÜMÜ

**SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN HİZMETİÇİ EĞİTİM
İHTİYAÇLARININ BELİRLENMESİ**

HAZIRLAYAN

ÜMİT AVCI

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ERKAN DİNÇ

UŞAK, 2013

**Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının
Belirlenmesi**

Ümit Avcı

İlköğretim Bölümü Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos, 2013

Danışman: Doç Dr. Erkan DİNÇ

ÖZET

Bu çalışma, ortaokul kademesinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını ve hizmetiçi eğitim etkinlikleri ile ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama modeli ve karma araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmanın evrenini, Türkiye’de ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Ancak bütün öğretmenlere ulaşmanın zorluğu nedeniyle nicel boyutta 81, nitel boyutta 9 öğretmen ile çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere nicel boyutta "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları Anketi" uygulanmıştır. Ulaşılan veriler, betimsel olarak ifade edilip yorumlandığı gibi çeşitli demografik değişkenlere göre ilişki analizler de yapılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda, "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi" başlıklı mülakat protokolü kullanılmıştır.

Çalışma sonunda ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin en çok "bilimsel araştırma yöntemleri", "sosyal psikoloji", "tarih", "rehberlik", "proje hazırlama", "eğitim psikolojisi", "çocuk psikolojisi" ve "teknolojiyi etkin kullanma" alanlarında hizmetiçi eğitime ihtiyaçları olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, düzenlenecek olan hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin planlı ve ihtiyaçlara uygun olmasını bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Hizmetiçi eğitim, Hizmetiçi eğitim ihtiyacı, Sosyal bilgiler öğretmenleri.*

Assessing Social Studies Teachers' In-Service Training Needs

Ümit Avcı

Department of Primary Education.

Institute of Social Sciences, Uşak University, August, 2013

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Erkan DİNÇ

ABSTRACT

This study aims to assess social studies teachers' inservice training needs and their expectations in relation with inservice training. Employing a mixed method research approach, this research was designed as a descriptive study. The research population comprises of those teachers teaching social studies in the middle schools all around Turkey, while the sample of the quantitative part of the study is formed from 81 social studies teacher working in the middle schools of Uşak province. On the other hand, nine voluntary teachers, who were participated in the quantitative study formed the participants of the qualitative study.

Firstly, a questionnaire, aiming to reveal social studies teachers' inservice training needs, designed by the researcher used as a data collection tool in the quantitative study. Secondly, a semi-structured interview form prepared by the researcher was used to collect the qualitative data. The collected quantitative data was analysed descriptively and displayed in tables. Additionally, some correlational analyses were carried out find out whether there is any correlation between the descriptive findings and the demographic characteristics of the participants. The qualitative data was also thematically coded and categorised in relation with some pre and post determined criteria.

The study findings indicate that social studies teachers need inservice training mostly on 'research methods', 'social psychology', 'history', 'counselling and guidance', 'project work', 'educational psychology', 'child psychology' and 'using ICT effectively in the classroom'. Besides, the findings disclose the study participants' expectations and suggestions in relation with the planning and organisation of the inservice training activities.

Key Words: *In-service training, In-service training needs, Social studies teachers.*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi 094007008 numaralı Ümit AVCİ'nin "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi" başlıklı tezi 26/08/2013 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Erkan DİNÇ
Üye : Yrd. Doç. Dr. Zekerya BATUR
Üye : Yrd. Doç. Dr. Barış METİN

.....
.....
.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Musa ÇİFCİ

ÖNSÖZ

Hızla değişen dünyamızda bilim ve teknolojiadaki değişmelerle beraber eğitim sistemlerinde buna paralel olarak yenilikler ve değişimler yaşanmaktadır. Ülkemiz eğitim sisteminde de özellikle son yıllarda büyük değişikliklere gidilmiştir. Böyle bir durum eğitimin temel taşı olan öğretmenlerin de bu yeniliklere ayak uydurmasını zorunlu kılmıştır. Öğretmenlerimizin bu yenilik ve değişimlere ayak uydurmasının en kolay ve hızlı yolu hizmetiçi eğitim faaliyetleridir.

Hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin amacına ulaşmasında, öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının saptanması büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmayla sosyal bilgiler öğretmenleri özelinde öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmamın başından beri bana gösterdiği sabır, güven ve özveri için tez danışmanım Doç. Dr. Erkan DİNÇ'e sonsuz teşekkürler ederim. Yine anket verilerinin toplanmasında yardımlarını esirgemeyen Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü Şube Müdürü Bülent ŞAHİN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

En zor zamanlarımda benden desteklerini esirgemeyen annem Güler AVCI'ya, babam Niyazi AVCI'ya, varlığından güç aldığım eşim Akile AVCI'ya ve ailemizin yeni üyesi, sevinç kaynağım kızım Zeynep Melis AVCI'ya sonsuz teşekkürler.

Ümit AVCI

Kula, Ağustos, 2013

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ümit Avcı
Doğum Yeri ve Tarihi : Adıyaman, 1982
Lisans Öğretimi : 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğretimi : Sosyal Bilgiler Eğitimi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Projeler :

İletişim

e-posta adresi : ogretmenumit@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ.....	III
ÖZGEÇMİŞ.....	IV

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.1.1 Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sınırlılıklar.	5
1.5. Sayıtlar.	5
1.6. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

2.1. Hizmetiçi Eğitim.....	7
2.2. Hizmetiçi Eğitimin Genel Amaçları.....	8
2.3. Hizmetiçi Eğitimin Gerekliliği.....	11
2.4. Hizmetiçi Eğitimin Avantajları	12
2.5. Hizmetiçi Eğitimin Dezavantajları.....	13
2.6. İhtiyaç Belirleme	14
2.7. İlgili Çalışmalar.....	15

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	26
3.2. Çalışma Grubu	27
3.4. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	29
3.5. Verilerin Toplanması	32
3.6. Verilerin Analizi.....	32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Genel Bulgular ve Yorumu	34
4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerine Katılma Durumları	5
4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Alan Bilgisi Hakkındaki Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları	36
4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Alan Eğitimi İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları.....	38
4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Genel Öğretmenlik Formasyonu İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları.....	40
4.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretmen Eğitimi Kapsamında Sunulabilecek Diğer Konular İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları.....	43
4.7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Amaçları ..	44
4.8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Sunum Şekli	46
4.9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Süresi.....	47
4.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitimi Sunması Gerekenler	48
4.11. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Düzenlenmesi Gereken Dönemler	49
4.12. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Düzenlenmesi Gereken Yerler.....	51

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç.....	53
5.2.Tartışma.....	55
5.3. Öneriler	56
KAYNAKÇA	57
EKLER.....	64

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknolojinin yanı sıra hayatın her alanında politikada, ekonomide, eğitimde hızlı gelişim ve değişimler yaşanmaktadır. Toplumların bu gelişim ve değişimlere ayak uydurabilmesi için nitelikli eğitim almış öğretmenlere ihtiyacı vardır. Bu nitelikli eğitimin verilmesinde ise en büyük görev, eğitimin uygulayıcısı konumunda bulunan öğretmenlere düşmektedir.

Hayatın farklı alanlarında meydana gelen gelişmeler, kişilerin ilgi, anlayış, tutum ve davranışlarında önemli değişiklikler meydana getirmektedir. Bu gelişmelerden eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü okullar ve sürecin aktörleri olan öğretmen ile öğrenciler önemli şekilde etkilenmektedir. Buna bağlı olarak eğitim kurumlarının işleyişinin etkili bir şekilde devam ettirilmesinde uygulayıcı rolünde bulunan öğretmenlerin kişisel gelişimlerini sağlamaları elzem hale gelmektedir.

Dünyada ve Türkiye’de meydana gelen ve eğitime yön veren gelişmeler, öğretmenlerin eğitim sisteminde birtakım görev, rol ve sorumluluklarında değişimleri de beraberinde getirmektedir. Öğretmenlerin bu değişimleri, daha iyi kavramaları ve görevlerini uygun bir şekilde yerine getirebilmeleri için hizmet öncesinde iyi bir eğitime tabi tutulmaları önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Fakat günümüzde hizmet öncesinde alınan bu eğitimlerin yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Çünkü öğretmenlerin hizmet öncesinde aldığı lisans ya da lisansüstü eğitim içerikleri, sık sık yapılan reformlarla değişime uğramaktadır. Bu değişimler de ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bunun yanında dünya çapında bilim, teknoloji ve sosyal yaşamda meydana gelen büyük gelişmeler karşısında öğretmen adaylarının mevcut bilgi ve becerileri bu hızın gerisinde kalmaktadır. Bu da öğretmenleri mevcut gelişmelere uymak için çalışmaya ve kendini yenilemeye teşvik etmektedir (Erdem, Uzal ve Ersoy, 2006).

Öğretmenlerin kişisel gelişimlerini sağlamaları eğitim açısından önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin kendi alanlarındaki bilgi ve

becerilerini geliştirici çalışmalar yapması ve öğretimin etkisini artırması gerekmektedir. Bunun için öğretmenlerin okulda ya da okul dışında bir araya gelmeleri ve birikimlerini birbirleriyle paylaşmaları en etkili gelişim yollarından biridir (Demirtaş, 2010). Ayrıca dünyada her alanda meydana gelen değişimlerden etkilenen eğitim kurumları bu değişime uyum sağlama ve kendini sürekli yenileme durumundadır. Bu uyum ve yenileme sürecini en iyi yönetecek kadrolar olan öğretmenlerin kaliteli bir şekilde yetiştirilmeleri gerekmektedir. Çünkü okulun kalitesi öğretmenin kalitesine bağlıdır. Öğretmenlerin istenen kaliteye ulaşabilmeleri için hizmet öncesinde olduğu kadar hizmet içinde de yetiştirilmeleri ve öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır (Seferoğlu, 2001; Uçar ve İpek, 2006).

Öğretmenlerin günümüzde sadece hizmet öncesinde edindikleri formasyonla eğitimin kalitesinde süreklilik sağlamaları mümkün görünmemektedir. Bunun yanında öğretmen niteliklerinin geliştirilmesi ve öğretmenlik mesleği süresince korunması için öğretmenlerin hizmet-öncesi ve hizmetiçi eğitim süreçlerinin bütünleşmesi şarttır (Kanlı, U. ve Yağbasan, 2002). Nitekim hizmetiçi eğitimler, öğretmenlerin bilgilerini canlı ve güncel tutarken eğitimin kalitesine de doğrudan etki etmektedir. Ancak bu eğitimler arasında koordinasyon ve uyum olması gerekmektedir.

Türk eğitim sisteminde gittikçe önemi artan önemli konulardan biri olan hizmetiçi eğitim, sosyal bilgiler öğretmenlerinin değişen bilgi toplumuna ve teknolojilere ayak uydurmasında büyük role sahiptir. Bu rolden hareketle ülkemizde sosyal bilgiler öğretmenlerinin de hizmetiçi eğitim ihtiyaçları belirlenip nitelikli ve etkin bir hizmetiçi eğitimden geçirilmesi gerekmektedir. Bu araştırma, ülkemizde sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek ve çözüm önerileri sunmak amacı ile gerçekleştirilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Bilim ve teknoloji geliştikçe insanların ihtiyaçları da değişiklik göstermektedir. Bu değişikliklerden nasibini alan eğitim alanında da yenilikler yaşanmaktadır. Eğitimin en önemli yapı taşlarından biri olan öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ve kendi branşları ile ilgili güncel gelişmelerden haberdar olarak yetiştirilmeleri önem

arz etmektedir. Bu anlayıştan yola çıkılarak eldeki çalışmanın problem durumu şöyle belirlenmiştir:

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları nelerdir?

1.1.1. Alt Problemler

1. Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin;
 - a. Alan bilgisi ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları
 - b. Alan eğitimi ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları
 - c. Genel öğretmenlik formasyonu ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları
 - d. Öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konular ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları hangi düzeydedir?
2. Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin yukarıda birinci soruda sunulan her bir konu başlığı ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları;
 - a. Öğrenim durumu,
 - b. Cinsiyet,
 - c. Öğretmenlikteki hizmet süresi ve
 - d. Mezuniyet alanlarıdeğişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılım, bu etkinliklerinin amaçları, yeterlilikleri, gerçekleştirildikleri dönemler, süreleri, yerleri, sunum şekilleri ve sağlayıcıları hakkındaki görüş ve önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin alan bilgisi, alan eğitimi, genel öğretmenlik formasyonu, öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konular, hizmetiçi eğitim etkinliklerinin amaçları, hizmetiçi eğitim etkinliklerinin sunum şekli, hizmetiçi eğitim etkinliklerini süresi, hizmetiçi

eğitim etkinliklerini sunması gerekenler ve hizmetiçi eğitim etkinliklerinin dzenlenmesi ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği 21. yüzyılda eğitim alanı her zamankinden daha önemli hale gelmiştir. Sanayi toplumlarında meydana gelen büyük değişimlerin en büyük öncüsü olan eğitim, okulları da bu noktada önemli konuma taşımiştır. Bu bağlamda okulların belirlenen hedefler ölçüsünde istenen başarıya ulaşması, hedeflerin uygulayıcıları olan öğretmenlere bağlıdır. Günümüzde öğretmenler yükseköğretim kurumlarında pedagojik formasyon eğitimi olarak uzmanlaşmaktadır. Bu uzmanlaşma eğitimi sonunda öğretmenler okullarda uygulayıcı rolünü üstlenmektedir. Ancak bu uygulayıcıların uzmanlık eğitimleri süresince edindikleri formasyonların yenilenmesi ve günün şartlarına göre uyarlanması gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin görevlerini sürdürürken öğretmenlik mesleğiyle alakalı gelişmelerden haberdar olmaları ve kendilerini geliştirmeleri elzemdir. Bu yenilenme ihtiyacını giderecek en iyi yol olarak hizmetiçi eğitim uygulamaları işe koşulmaktadır. Öğretmenler, bu uygulama sayesinde işbaşındayken kendilerini geliştirmektedir.

Dünyada meydana gelen değişme ve gelişmelere bağlı olarak eğitimde ortaya çıkan sorunlar karşısında öğretmenlerin sorumlulukları da artmaktadır. Çünkü çocuğun sosyalleşme sürecinin gerçekleşmesinde en büyük paya sahip olan yerlerden biri okuldur. Bu da öğretmenlere büyük sorumluluklar yüklemektedir. Okul sürecinde çocukların sosyalleşmelerinde ve sosyal hayata uyum sağlamalarında önemli alanlardan biri de derslerdir. Bu derslerden toplum hayatına hazırlanma mevzuunda en büyük görev sosyal bilgiler dersine düşmektedir. Bu durum da sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinin uygun şekilde sürdürülmesinin önemini ortaya koymaktadır. Sosyal bilgiler dersinin asıl işlevini yerine getirmesi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin gerekli hizmetiçi eğitimlere tabi tutulması gerekmektedir. Ancak bu eğitimlerin içeriği ve etkinliği sosyal bilgiler öğretmenlerinin ihtiyaçlarına göre şekillenmelidir. İşte bu noktada sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının ve beklentilerinin neler olduğunun

araştırılması gerekmektedir. Bu araştırma, bu ihtiyaçların neler olduğunu tespit ederek hizmetiçi eğitim çalışmaları konusunda bilgi verme amacını taşımaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin katıldığı hizmetiçi eğitim faaliyetleri ve Türkiye geneli katılım durumuna ait bilgiler, Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı'ndan(14/092011 tarihli 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı'nın görev ve sorumlulukları, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.) alınan doküman ve veriler ile sınırlıdır.

2. Araştırmanın uygulandığı yer ve zaman dilimi, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında, Uşak ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleriyle sınırlıdır.

3. Araştırmanın çalışma evreni, meslek yaşamı süresince, hizmetiçi eğitim etkinliğine katılmış veya katılmamış tüm sosyal bilgiler öğretmenlerini kapsamaktadır.

4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek için hazırlanan anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formuyla sınırlıdır.

1.5. Sayıtlılar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilmiştir:

1. Ortaokul kademesindeki sosyal bilgiler öğretmenlerinin düzenlenecek hizmetiçi eğitim faaliyetlerinden faydalanması ile ilgili olarak, eğitim ihtiyacı duydukları konuların belirlenmesi gerekmektedir.

2. Problem çözümünde seçilen araştırma yöntemi amaç ve alt amaçlarına uygundur.

3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ankette yer alan soruları gerçek düşüncelerine uygun olarak yanıtladıkları düşünülmektedir.

4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşme sorularına samimiyetle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Ertürk'e (1972) göre eğitim; bireyin kendi yaşantısında istendik yönde davranış değişikliği meydana getirme veya yeni davranışlar kazandırma sürecidir.

Sosyal Bilgiler: Hemen her bakımdan değişen ve gelişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan öğretim programıdır (Öztürk, 2011).

Hizmetiçi eğitim: Bireyin hizmette bulunduğu sürece gördüğü eğitimidir (Küçükahmet, 1992).

İhtiyaç belirleme: Mevcut durum ile ulaşılmak istenilen durum arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla izlenecek bir süreçtir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

2.1. Hizmetiçi Eğitim

Hizmetiçi eğitimle ilgili olarak birçok tanım yapılmaktadır. Bu durumun sebebi olarak konunun yeni yapılanması ve çok boyutlu olması gösterilebilir. Nitekim hizmetiçi eğitim konusunda çalışan uzmanlar, içeriği benzer olsa da farklı tanımlar yapmaktadır.

Türkiye’de en kapsamlı dil çalışmalarını yürüten Türk Dil Kurumu’nun (2013) Güncel Türkçe sözlüğünde hizmetiçi eğitim, "Çalışanlara mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için çalıştıkları süre içinde verilen eğitim, işbaşında eğitim." olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Hizmetiçi eğitim, sektör ayrımı yapılmaksızın, tüzel ve özel kişilere ait işyerlerinde, belirli bir maaş ve ücret karşılığı görevlendirilmiş ve çalışmakta olan kişilere yapılan eğitimidir. Hizmetiçi eğitimin genel amacı, üretilen mal veya hizmette emek faktörüne düşen payın verimliliğini arttırmak üzere insanların gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarınıdır (Tanyeli, 1970: 9).

Tezcan’a (1992) göre ise hizmetiçi eğitim, belli bir kurumda görevli kişilere, kısa süreli olarak bilgi vermek için yapılan, kişilerin hizmetteki verimlilik ve etkinliklerinin araştırılmasına, gelişmeye yol açan bilgi, beceri ve anlayışların zenginleştirilmesine yönelik bir eğitimidir.

Hizmetiçi eğitim konusunda çalışma yapan bir diğer isim olan Taymaz (1997) *Yıllık Hizmet İçi Eğitim Programı* adlı çalışmasında hizmetiçi eğitimi şu şekilde tanımlamaktadır: Özel ve tüzel kişilere ait kurumlarda belirli bir ücret ya da maaş karşılığında çalışmakta olan personellerin görevleri icabı gerekli bilgi, beceri ve tutumları edinmesini sağlamak üzere yapılan eğitimlerdir. Yalın’a (1997) göre ise hizmetiçi eğitim, bireylere mesleklerinde daha başarılı olmalarını sağlayacak gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak amacıyla yapılan planlı eğitim faaliyetleridir.

Hizmetiçi eğitim konusunda daha ayrıntılı bir açıklama yapan Aytaç (2000: 66) hizmetiçi eğitimi şöyle tanımlamaktadır: " Üretim ve hizmette etkililiğin, verimin, kalitenin yükseltilmesi, ürünün üretimi ve tüketimi sürecinde meydana gelebilecek hataların ve kazaların azaltılması, maliyetlerin düşürülmesi, satış ve hizmet sunumunda nitel ve nicel yönden gelişmenin sağlanması, kârların yükseltilmesi, vergi gelirlerinin ve tasarruflarının artırılması amacıyla iş gücüne verilen temel meslek ve beceri eğitimi yanında iş görene çalışma hayatı süresince de bilgi, beceri ve davranış ve verim düzeyini yükseltici plânlı eğitim etkinlikleridir."

Hizmetiçi eğitimin gerekliliği konusunda sistem vurgusu yapan tanımlar da yapılmaktadır. Demirtaş ve Güneş (2006) *Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü* adlı eserinde hizmetiçi eğitimi, sistemin daha etkili çalışabilmesi ve iş görenlerin kendilerini yetiştirme gereksinmelerinin karşılanabilmesi için düzenlenen eğitim etkinliği olarak tanımlamaktadır.

Görüldüğü gibi hizmetiçi eğitimin birçok tanımı bulunmaktadır. Ancak bu tanımlar, birbirine benzemektedir. Bu durum hizmetiçi eğitimin tanımlanması konusunda benzer düşüncelerin olduğunu göstermektedir. Bu noktada hizmetiçi eğitimin tanımlarına yer verdikten sonra hizmetiçi eğitimin amaçlarına değinilecektir.

2.2. Hizmetiçi Eğitimin Genel Amaçları

Türkiye’de hizmetiçi eğitimin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Bu önemin artmasına paralel olarak hizmetiçi eğitimin amaçlarını belirlemek önem arz etmektedir. Nitekim bu amaçları belirleyen ya da tanımlayan çalışmalar yapılmaktadır. Yukarıda hizmetiçi eğitimin tanımı yaparken görüşlerine yer verilen Aytaç (2000: 68), hizmetiçi eğitimin amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

- İşe yeni başlayan işgörenin kuruma uyumunu sağlamak,
- İşgörene kurumun amaç, ilke ve politikalarını bir bütünlük içinde kavratacak becerileri kazandırmak,
- İşin gerektirdiği temel meslek becerilerini kazandırmanın yanı sıra eğitim eksikliklerini tamamlamak,

- İşgörenin değişik alanlarda yatay ve dikey geçişlerini sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak,
- Bilim, teknoloji, ekonomi ve iş hayatında meydana gelen gelişmelere ve yeniliklere uyum sağlamak, iş yöntem ve tekniklerini geliştirmek,
- Kurumun ürettiği ürünün(mal, hizmet, düşünce) nitelik, nicelik ve verimliliği artırmak,
- Üretim ve pazarlama aşamasında hata ve kazaları azaltmak.

Selimoğlu ve Gül (2009: 4) tarafından yapılan bir diğer çalışmada hizmetiçi eğitimin amaçları aşağıdaki şekilde sunulmuştur:

- Mevcut ve/veya değişen iş akışını çalışan personelin mümkün olan en kısa sürede öğrenmesini sağlamak,
- İşe başlayan çalışanın kuruma uyumunu sağlamak ve kurumun amaç ve politikalarını öğretmek,
- Çalışan personelin işyerine olan aidiyet duygusunu geliştirmek,
- Bilim, teknoloji, ekonomi ve iş hayatında meydana gelen gelişmelere ve değişimlere uyum sağlayarak, yeni yöntem ve tekniklerin geliştirilmesine katkıda bulunmak,
- Ofiste gerçekleştirilen işlerin nitelik, nicelik ve verimliliğini artırmak,
- Çalışan personelin görev, yetki ve sorumlulukları konusunda bilgileri artırılarak ofiste gerçekleştirilen işlerin zamanında gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak ve hataların en aza indirilmesini sağlamak,
- Malzeme ve enerji tasarrufunun gerekliliğine yer verilerek minimum maliyetlerle kaliteli mal ve hizmet üretimini sağlamak,
- İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önleyici bilgiler vermek, iş güvenliğini sağlamak,
- İşin gerektirdiği temel mesleki bilgi ve becerileri öğretilerek, çalışan personelin kendine güvenini sağlayarak moralini yükseltmek,
- Ofis ortamında çalışan kişiler ve departmanlar arasında iletişimi sağlamak,
- Çalışan personele kariyer yapma imkânı sağlayarak, üst kadrolar için eleman ihtiyacını örgüt içerisinde sağlamak,

- Çalışanın kariyer gelişimine katkıda bulunabilmek için değişik alanlarda yatay ve dikey geçişlerini sağlayacak tamamlama eğitimi almalarını sağlamak,
- Örgüte dinamizm ve saygınlık kazandırarak çalışan personelin işinde başarı ve saygınlık kazanmasını sağlamaktır.

Bu amaçların yanında hizmetiçi eğitimin amaçları genel olarak özetlenecek olursa bu amaçlar üç maddede toplanabilir:

- 1) Personelin yapmakta olduğu işin daha iyi yapılmasını sağlamak için gerekli bilgi ve yeteneği kazandırmak ve geliştirmek.
- 2) Personele daha üst görevlere geçebilecek yeterliliği kazandırmak.
- 3) Personelin çalışmakta oldukları teşkilat ve yapmakta oldukları işe karşı davranışlarını olumlu yönde değiştirmek (Taymaz, 1997:6).

Buraya kadar olan bölümde yer alan hizmetiçi eğitimin amaçları, genel amaçlar olarak nitelendirilebilir. Öğretmenlere uygulanan hizmetiçi eğitimin amaçlarının da aslında pek değişmediği görülmektedir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarında çalışan 700 binden fazla öğretmenin hizmetiçi eğitimleriyle iş ve işlemler yönetmelikle düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğin 5. maddesinde hizmetiçi eğitimin amaçları şu şekilde sıralanmıştır. (Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği, 1995):

- a. Hizmet öncesi eğitimden gelen personelin kuruma intibakını sağlamak,
- b. Personele Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkelerini bir bütünlük içinde kavrama ve yorumlamada ortak görüş sağlamak ve uygulamada birlik kazandırmak,
- c. Mesleki yeterlilik açısından, hizmet öncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak,
- d. Eğitim alanındaki yeniliklerin, gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak,
- e. Personelin mesleki yeterlik ve anlayışlarını geliştirmek,
- f. İstekli ve yetenekli personelin, mesleklerinin üst kademelerine geçişlerini sağlamak,

- g. Farklı eğitim görenler için, yan geçişleri sağlayacak tamamlama eğitimi yapmak,
- h. Türk Milli Eğitim politikasını yorumlamada bütünlük kazandırmak,
- i. Eğitime ait temel prensip ve teknikleri uygulamada birlik sağlamak,
- j. Eğitim sisteminin geliştirilmesine destek olmak.

Görüldüğü gibi alanda çalışma yapan araştırmacıların sunduğu hizmetiçi eğitimin amaçları, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili mevzuatıyla örtüşmekte ve paralellik göstermektedir.

2.3. Hizmetiçi Eğitimin Gerekliliği

Teknolojinin hızla geliştiği ve bilginin arttığı, kurumlarda personel yönetimi kavramının yerini insan kaynakları yönetimi kavramına bırakmaya başladığı bu dönemde, personelde aranan yeterliliklerde değişiklikler yaşanmaktadır. Bu durumda günümüz kurumlarında çalışan personele gerekli yeterlilikleri kazandırmak için yapılan hizmetiçi eğitimin önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır (Taymaz, Sunay ve Aytaç, 1997).

Hizmetiçi eğitimin gerekliliği, farklı araştırmacılar tarafından değişik şekillerde ifade edilmektedir. Hizmetiçi eğitim alanında önemli çalışmalar yapan isimlerden biri olan Özyürek (1980) çalışmasında, hizmetiçi eğitimin her meslek için gerekli olduğunu belirtmektedir. Özyürek'e göre öğretmenler için hizmetiçi eğitimin ayrı bir önemi vardır. Bir ülkede yeni nesillerin yaratıcı, verimli, yapıcı, birer meslek sahibi ve ülkesine karşı sorumluluklarının bilincine varmış vatandaşlar olarak yetiştirilmesinden sorumlu olan kişiler, öğretmenlerdir. Bilimdeki, teknolojiye, kültürdeki ve sosyal yaşamdaki değişimler eğitim teorisini ve uygulamasını değiştirmektedir. Öğretmenlerin bu değişimlere uyumunu sağlayabilmek ancak sürekli olarak hizmetiçi eğitim programlarından geçirmekle olanaklıdır.

Diğer önemli araştırmacılardan biri olan Küçükahmet'e (1992) göre üç önemli durumda hizmetiçi eğitim kaçınılmazdır;

- Kişilerin gördüğü eğitim yaptığı işle ilgili değil ise,

- Kişi hizmet öncesi eğitimini gördüğü bir alanda hizmet verirken edindiği bilgiler hizmeti nitelikli yürütebilmesi için yeterli değil ise,
- Kişi yaptığı işle ilgili yeterli eğitim görmüş ancak mesleğe girdiği yıllarda yeterli olan bilgileri gün geçtikçe eskimiş ise hizmetiçi eğitime tabi tutulması gerekmektedir.

Yapılan çalışmalar ve uzmanların görüşleri göstermektedir ki; hizmetiçi eğitim öğretmenler için kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Bu eğitim, gereklerine uygun ve ihtiyaca cevap verir nitelikte yapılmalıdır.

2.4. Hizmetiçi Eğitimin Avantajları

Hizmetiçi eğitimin mesleki gelişim ve kurumsal amaçlarını gerçekleştirmede önemli yararları vardır. Bu yararlarından bazıları şunlardır:

Verimliliğin artırılması, çalışanlarda işletmelere karşı olumlu tutum gelişmesi, çalışanların sağlığının ve iş güvenliğinin korunması, iş kazalarının önlenmesi, personelde süreklilik ve esneklik sağlanması, yeni teknolojilerin ve modern yönetim anlayışının çalışanlarca öğrenilmesi ve uygulanması, Sorunların ortaya çıkmadan önlenmesi olarak sıralanabilir (Milli Eğitim Bakanlığı'nda Hizmetiçi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Panel ve Çalıştayı, 2010: 25).

Gültekin ve Çubukçu (2008) tarafından yapılan araştırmanın bulguları hizmetiçi eğitimin yararlarına işaret etmektedir. Araştırmada öğretmenler, hizmetiçi eğitimin kurumsal yararlarına katıldıklarını, eğitimlerin kurum içi yükselmeye katkı sağladığını, öğretmenlerin memnuniyetsizliğini azalttığını, öğretmene kurum içinde saygınlık kazandırdığını ve yeni yöntemlerin öğrenilmesini kolaylaştırarak hizmet verimliliğini artırdığını belirtmişlerdir.

Gerek Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı çalışmalar gerekse alan uzmanlarının yaptığı çalışmalar, hizmetiçi eğitimin planlı ve ihtiyaçlara uygun yapıldığında önemli yararlar sağladığını ortaya koymaktadır.

2.5. Hizmetiçi Eğitimin Dezavantajları

Hizmetiçi eğitimin uygulanmasında bazı önemli sınırlılıklar mevcuttur. Taymaz'a (1992:14-16) göre bu sınırlılıklar şunlardır;

1. Hizmetiçi eğitim, ihtiyacı ve amacı saptanmadan yapılırsa değerlendirilmesi objektif olarak yapılamaz.

2. Hizmetiçi eğitimler, kurumsal yararlar sağlamaya yönelik olsa da bireyin amaç ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmadan yapılan eğitimden olumlu sonuç alınamaz.

3. Hizmetiçi eğitim programı, personelin temel bilgi ve beceri seviyesine uygun değilse başarı sağlanamaz.

4. Birey hizmetiçi eğitimin gerekliliğine inanmıyor ve benimsemiyorsa başarılı bir öğretim yapılamaz. Bireyin eğitime karşı istek duyması ve eğitimin yararına inanması gerekmektedir.

5. Gerekli potansiyele sahip olmayan bireylere yapılan eğitim ile başarı sağlanamaz.

6. Hizmetiçi eğitim kurumda yalnız bir alan ve kademedede yapılmış ise beklene yarar sağlanamaz. Çeşitli kademelerde bulunan personelin yapacağı iş veya görevi ile ilgili bilgi, beceri, iletişim, işbirliği ve koordinasyon tekniklerinin de geliştirilmesi beklenir.

7. Görevin gerektirdiği nitelikte öğretici elemanlar görevlendirilmemiş ise başarılı öğretim yapılamaz.

8. Kurumda hatalı personel politikası, hizmetiçi eğitimin yararlılık derecesini azaltır.

Taymaz'ın değindiği gibi hizmetiçi eğitimin amacına ve ihtiyaçlarına uygun yapılması gerekmektedir. Aksi durumda verilecek eğitim etkisiz olacağı gibi zaman kaybına dönüşecektir.

2.6. İhtiyaç Belirleme

Günümüzde bilim ve teknolojinin gelişmesine paralel olarak bireyin ve toplumun ihtiyaçları çeşitlenmiştir. İhtiyaçların çeşitlenmesi, eğitimin ihtiyaçlara göre şekillenmesini elzem hale getirmiştir. Doğal olarak eğitim sisteminin en önemli konularından birinde görev alan öğretmenlerin yetiştirilmesi ve işbaşında geliştirilmesi konusunu önemli hale getirmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi önemli bir gereksinim olmuştur.

Türkiye’de öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Ancak bu ihtiyaçların branş farkı gözetmeksizin yapılması bazı sorunlara neden olmaktadır. Hâlbuki öğretmenlerin branşlara göre ihtiyaçları farklılaşmaktadır. Bu nedenle ihtiyaç analizleri, öğretmenlerin ihtiyaçlarına uygun olarak yapılmalıdır. Çünkü eğitim tasarım sürecinin ilk adımı, ihtiyaçların belirlenmesidir.

İhtiyaç analizleri, bir eğitim metodu seçmeden önce eğitimin gerekli olup olmadığının belirlenmesi için yapılır. İhtiyaç belirlemenin amacı, eğitim ihtiyacının var olup olmadığının kimin eğitime ihtiyaç duyduğunun ve hangi görevler için eğitim gerektiğinin saptanması olduğu için, bu sürece hem yöneticilerin, hem eğitimcilerin, hem de personelin katılması önemlidir (Raymond, 1999: 54-56).

Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını gidermek için çeşitli yollara başvurmuştur. Öğretmenlerin işbaşında eksiklerini gidermesi için üniversitelerle işbirliği içinde çalışma isteğinde bulunmuştur. Bu bağlamda yaz okulları, akşam okulları, kitle iletişim araçlarından yararlanan açık öğretim programları gibi değişik alternatifler üzerinde durmuştur. (Küçükahmet, 1992). Yine Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek için çeşitli anketler yapmaktadır.

Bütün bunların yanında hizmetiçi eğitim literatürüne bakıldığında çeşitli öğretmenlik branşlarında öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik çalışmalar mevcutken sosyal bilgiler öğretmenlerinin ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik çalışmalar sınırlıdır. Söz konusu durum, sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeyi daha önemli hale getirmektedir.

2.7. İlgili Çalışmalar

Hizmetiçi eğitimin önemi Türkiye’de gün geçtikçe artmaktadır. Bu da etkili bir hizmetiçi eğitim için gerekli ihtiyaçların belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktadan hareketle hizmetiçi eğitimdeki sorunlar ve ihtiyaçları belirlemek için eğitim alanında birçok çalışma yapılmıştır. Bu bölümde bu çalışmalardan örneklere kronolojik olarak değinilecektir.

Hizmetiçi eğitim konusunda çalışma yapan isimlerin başında gelen Başaran (1966), hizmetiçi eğitim ile ilgili yapılan ilk araştırmalar arasında yer alan "Hizmet İçi Eğitim Araştırması" adlı çalışmasını 8952 ilk ve orta dereceli okul öğretmeninin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmanın sonunda şu hususlar tespit edilmiştir: Yöneticilerin çoğunun düzenlenen kurslara ilgisiz kaldığı, öğretmenlerin mesleki yaz çalışmalarına karşı ilgisinin gittikçe azaldığı, kurs konularının öğretmenler tarafından değil okul yöneticileri tarafından seçildiği, mesleki yaz çalışmalarının formaliteyi yerine getirmek için yapıldığı, bu sebeple de bu kursların faydalı olmadığı belirtilmiştir.

Başaran’dan sonra hizmetiçi eğitim konusunda önemli bir çalışma yapan Özyürek (1977), "Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkililiği" konulu doktora çalışmasında öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim ve çalışma durumları ile eğitim konusundaki görüşleri ve geliştirme önerilerine yer vermiştir. Özyürek, araştırma sonucunda şu sonuçlara varmıştır: Başarılı öğretmenlere verilecek hakların önceden belirlenmelidir. Başarılı olanlarla ilgili fakültelerde üst öğrenim yapabilmeleri için maaşlı izinli sayılmalarının, programlarda modern yöntemlerin kullanılmasının ve teorik uygulamaların yerine uygulamadan gelen sorunların çözümünün gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Aiello-Nicosia, Sperando-Mineo ve Valenza (1984), "Öğretmenlerin Bilimsel Süreç Becerileriyle ve Öğrencilerin Fen Başarıları Arasındaki İlişki" adlı çalışmasında, öğretmenlerin bilimsel gelişmeleri takip edip bunları derslerde uygulamalarının öğrencilerin fen derslerindeki başarısının artmasında önemli bir etken olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Hizmetiçi eğitim konusunda çalışma yapan önemli isimlerden biri olan Ertürk (1986) tarafından yapılan "On Yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları" adlı

araştırmasında, istendik davranışların öğretmen yetiştirmede hedef alınması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca 1960 yılı ile 1970 yılını kıyaslamış ve 1970 yılında öğretmenlerdeki istendik davranışların azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Barko, Lalik ve Tomchin (1987) ise "Başarılı ve Başarısız Öğretmenin Algılanması" başlıklı çalışmalarında, öğretmenlerin başarılı ve başarısız öğretmeyi nasıl algıladıklarını değerlendirmişlerdir. Araştırma sonunda; öğretmen adaylarının sınıf yönetimi, planlama, davranış, yönetimi gibi konularda hizmetiçi eğitime ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir.

İlkokul öğretmenleri üzerine çalışma yapan Bennet (1988), "İlkokul Öğretmenlerinin Etkililiği: Bir Pedagoji Teorisi Araştırması" başlıklı çalışmada, ilkokul öğretmenlerinin hangi alanlarda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirlemiştir.

Balcı (1988) tarafından eğitim yöneticileri özelinde betimsel bir modelde durum saptamaya yönelik olarak yapılan "Eğitim Yöneticilerinin Hizmetiçinde Yetiştirilmesi" adlı çalışmada, hizmetiçi eğitimin ihtiyaçlara yönelik olması, eğitim yöneticiliğinin bir uzmanlık alanı olması sonuçlarına varılmıştır.

Bir diğer araştırmacı Duke ise (1990), "Öğretmenlerin Sürekli Mesleki Gelişmelerini Teşvik Eden Değerlendirme Sistemlerinin Geliştirmesi" başlıklı çalışmada, öğretmenlerin sürekli mesleki gelişmelerini teşvik eden değerlendirme sistemlerini geliştirmenin yollarını aramaya yönelik bir çalışma yapmıştır. Diğer önemli bir araştırma, Yağcı (1993) tarafından yapılan "Kamu Kurum ve Kuruluşlarındaki Hizmetiçi Eğitim Etkinlikleri" adlı çalışmadır. Durum değerlendirmesi şeklinde olan bu çalışma sonucunda; hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin çalışanların ihtiyaçları saptanmadan yapıldığı, hazırlanan programlarda davranış ve eğitim durumlarının göz ardı edildiği görülmüştür.

Teknik Öğretmenlere yönelik çalışma yapan Kocabaş (1993), "Teknik Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Etkinlikleri ve Yönetimine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi" konulu çalışmada örneklemini yurt içinde hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılmış 96 öğretmen ile yurt dışında hizmetiçi eğitime katılan 89 öğretmen oluşturmuştur. Kocabaş, teknik öğretmenlerin iş doyumunun az olduğu ve hizmetiçi eğitime yoğun şekilde ihtiyaç duydukları ortaya koymuştur.

Altınışık (1996: 329-348.) tarafından yapılan bir başka araştırmada, hizmetiçi eğitimin tarihi gelişimi, önemi, gerekliliği, amaçları, planlaması, düzenlenmesi ve değerlendirilmesi ile ülkemizde hizmetiçi eğitim uygulamaları konularına değinilmiştir. Oldukça geniş bir çerçevede ele alınan çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- 1) Özellikle beş yıllık kalkınma planlarında hizmetiçi eğitim ile ilgili olarak belirlenen ilke ve saptanan hedefler ülkemizde bu eğitimin arzulanan düzeye ulaşmasını sağlayamamıştır.
- 2) Sanayi sektöründe işçilerin iş başında eğitimlerinde MEB ile eşgüdümlü çalışmalar nedeni ile olumlu gelişmeler sağlandığı söylenebilir. Ancak kamu kesimi için bunu söylemek zordur.
- 3) 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 215. maddesi her kurumda yetiştirme faaliyetlerini düzenlemek, yürütmek ve değerlendirmekle görevli bir eğitim birimi kurulmasını hükme bağlamış olmasına karşın kurumların bu hükme gereğince uyduklarını söylemek mümkün değildir.
- 4) Kamu kuruluşu olarak, en etkili hizmetiçi eğitim etkinliklerinin MEB'de daha çok öğretmenlere yönelik programların sürdürülmesinde yoğunlaştığı söylenebilir.
- 5) Hizmetiçi eğitim etkinliklerine önem veren diğer kurum ve kuruluşlar arasında bankaların personeline mesleki bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik olarak etkili çalışmalarına rastlanılmakta olduğu gibi sonuçlara ulaşmıştır.

Saban (1998), "Hizmet İçi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar" konulu araştırmasında, okuldaki başarının; öğretmenlerin kendini geliştirmesine, kendini geliştiren öğretmenin de başarısını arttırması için birbirleriyle iletişim içinde olmasına, dolayısıyla birbirinden öğrenmesine bağlı olduğunu belirtmiştir. Ayan (1999) ise, "Öğretmenlerin Geliştirilmesinde Hizmetiçi Eğitimin Rolü" adlı çalışmasının amacı, öğretmenlerin geliştirilmesinde hizmetiçi eğitimin rolünü betimlemek, hizmetiçi uygulamalarını nasıl gerçekleştirdiğini, çağdaş bir hizmetiçi eğitim sürecinin nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktır. Araştırmada ulaşılan bazı sonuçlar şunlardır;

1. Hizmetiçi eğitim genelde tüm örgütlerin, özelde ise eğitim örgütlerinin etkililiği ve verimliliği için zorunlu, bu nedenle vazgeçilmez bir sorundur.

2. Hizmetiçi eğitim gereksinimi yaratan etkenler; bireylerin işlerindeki uyum ve verimliliğini artırmak, üst görevlere hazırlamak, daha büyük sorumluluklar yüklenmesini sağlamak, özgüven ve güdülenme düzeyini yükseltmek, hizmet öncesi eğitim yetersizliklerini gidermek, örgütsel gelişme ve değişmelere uyumunu kolaylaştırmak, bazı bilgi ve becerilerin görev başında kazanılmasını sağlaması gerekmektedir.
3. Eğitim-öğretim etkinliklerinin baş ögesi olan öğretmenlerin çağdaş değişme ve gelişmelere katkı sunabilecek düzeyde hizmet içinde yetiştirilmesi için uygun şartlarda eğitim alması önem arz etmektedir.
4. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim etkinlikleri, günümüzün hızla değişen koşulları içinde yetersiz kalmaktadır.(Ayan,1999:90-93)

Hizmetiçi eğitim konusunda kapsamlı sonuçlara ulaşan isimlerden biri olan Şentürk (1999:89) tarafından yapılan "Eğitim ve Okul Yöneticilerinin Hizmet İçi Eğitimle Yetiştirilmelerine İlişkin Politika ve Uygulamalar" adlı çalışmasında ulaştığı sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- a. Eğitim ve okul yöneticilerinin hizmetiçi eğitimle yetiştirilmesine ilişkin politika ve uygulamalar, planlı kalkınma dönemi öncesinde (1939-1962) genellikle ele alınmamış olup, bu yöndeki politika ve uygulamalar planlı kalkınma döneminin başlamasıyla birlikte ele alınmış ve günümüze değin aralıklarla süregelmiştir.
- b. Eğitim ve okul yöneticilerinin hizmetiçi eğitimle yetiştirilmesi için düzenlenen yetiştirme programları ve eğitim yönetimi kurs ve seminerleri TODAİE ve MEB Hizmet İçi Eğitim Dairesi tarafından yürütülmüştür.
- c. Eğitim ve okul yöneticilerinin hizmetiçi eğitim ile yetiştirilme uygulamaları Milli Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı'nda görevli bütün eğitim ve okul yöneticilerine yönelik olmamıştır.
- d. Mevcut kurs, seminer ve yetiştirme programlarının süre ve sayısı yetersizdir.

Tanyel (1999) tarafından yapılan "İlköğretim Okullarında Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyacı" adlı çalışmasının sonucunda ilköğretim okulu birinci kademedeki görevli sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik meslek bilgisi

alanlarına ilişkin orta düzeyde bir hizmetiçi eğitim ihtiyacına sahip oldukları sonucuna varmıştır.

Fen öğretimi yapan öğretmenlerin mesleki gelişimleri üzerine çalışma yapan Supovitz ve Turner (2000) "Fen Öğretimi ve Sınıf Ortamında Mesleki Gelişimin Etkileri" konulu araştırmalarında, öğretmenin mesleki gelişiminin, öğrenci başarısını arttırmada en önemli etken olduğu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bilgi becerilerinin sınıf ortamında uygulanmasının eğitimin kalitesini arttırdığı bunun için de öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin artması için araştırmaya yönelmeleri gerektiğini vurgulamışlardır.

Arslan (2000) ise "Sınıf Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitimi ve Sorunlarının Çözümüne Yönelik Bir Model" adlı çalışmada, hizmetiçi eğitimin yönetimi, öğretim programının uygulanması, değerlendirilmesi, eğitim merkezleri ve eğitimcilerin yeterlilikleri ile ilgili bazı sorunları belirlemiştir.

Okul müdürlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik olarak Ekşi (2001) tarafından yapılan "Okul Müdürlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyacı" adlı yüksek lisans tezi Kocaeli ilinde gerçekleştirilmiştir. Eğitim yöneticilerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları saptanmaya yönelik yapılan araştırmada Kocaeli'nin bir sanayi kenti olması bu kentte yaşayan insanların hayat standartlarının artmasına ve buna bağlı olarak birçok ilden daha üst düzeyde sanat ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yapan bir il olduğu saptanmıştır. Bu durumun sonucu olarak kadın yöneticilerin var olan kapasitelerini daha üst düzeye çıkarma isteklerini arttırmakta olduğu ve sonuç olarak kadın okul müdürlerinin statülerini daha üst düzeye çıkarmakta ve hizmetiçi eğitim taleplerinin artmakta olduğu saptanmıştır.

Paşa (2002) tarafından yapılan "İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliliklerinin ve Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi" konulu çalışmada öğretmenlerin kendilerini müdürlerin algıladıklarından daha olumlu olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Aydoğan (2002) tarafından "MEB İlköğretim Okulları Yönetici ve Öğretmenlerinin Personel Geliştirmeye İlişkin Görüşleri" konulu doktora tezinde, Kayseri ilinde görev yapan 596 yönetici ve öğretmen ile çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda hizmetiçi eğitimin personelin ihtiyaçlarına uygun olarak

yapılması, hizmetiçi eğitimlerin işlevsel boyutunun olması yani personele bilgi edinmenin dışında terfi, ücret gibi konularda katkı sağlaması gibi hizmetiçi eğitime ilişkin sonuçlar ve öneriler ortaya konulmuştur.

Durmuş (2003) tarafından yapılan bir araştırmada sınıf öğretmenlerine yönelik düzenlenen hizmetiçi eğitim etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri alınmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenler, hizmetiçi eğitim etkinliklerinin uygun zamanlarda yapılmadığından, kendi fikirlerinin alınmadığından, etkinlik kapsamlarının yetersizliğinden ve kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretimde etkili olmamasından yakınmışlardır. Öğretmenler, etkinliklerde mesleki konulardan farklı olarak bireysel gelişimlerine yardımcı olabilecek konuların verilmesini, uygulama sonrası öğretmen görüşlerinin alınmasını, hizmetiçi eğitim etkinliklerinin uygulanmasında birçok yöntem ve tekniklerle birlikte farklı materyallerin kullanılmasını, etkinliği uygulayıcı personelin daha etkin, iletişimi daha kuvvetli kişilerden oluşmasını istemişlerdir.

Hizmetiçi eğitim alanında araştırma yapan isimlerden biri olan Özen (2004), hizmetiçi eğitimde görev alan öğretim görevlilerin yeterliliklerine ilişkin kursiyer görüşlerini saptamaya çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda Özen, hizmetiçi eğitim programlarında görev alan öğretim elemanlarının ilgili hizmetiçi eğitim programlarının konu alanlarının uzmanı olmaları hem de öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği becerilere ve yeterliliklere sahip olmaları gerektiğini savunmuştur.

Fizik öğretmenlerinin hizmetiçi eğitime görüşleri üzerine çalışma yapan Gönen ve Kocakaya (2005), fizik öğretmenlerinin büyük çoğunluğu hizmetiçi eğitimleri gerekli bulmasına rağmen almış oldukları hizmetiçi kurs sayıları beklentilerin altında olduğunu ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği kursların gerek nicelik gerekse nitelik bakımından yeterli olmadığını belirlemiştir.

Çatmalı (2006) tarafından yapılan "Gelecek İçin Eğitim" Hizmetiçi Eğitim Kursunun Değerlendirilmesi" konulu araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı ve İntel işbirliği ile düzenlenen proje tabanlı öğrenmeye dayalı olarak yapılan, öğretmenlerin bilgisayar ve teknoloji kullanımına yönelik "Gelecek İçin Eğitim" hizmetiçi eğitim kurslarının etkililiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlardan bazıları şöyle özetlenebilir:

- Kursiyer öğretmenlerin yaş, kıdem, bilgisayar sahipliği ve görev yaptığı okul laboratuvar şartları açısından görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin genellikle eğitici ve eğiticinin öğretim materyallerinden yararlanma düzeyi ile ilgili farklılık gösterdiği görülmüştür. Yaş ve kıdem açısından düşük olan öğretmenlerin, bu konuda diğer öğretmenlere göre daha olumsuz bir görüş içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bunun da, yeni mezun öğretmenlerin teknolojiye daha yatkın olmalarından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.
- Görev yaptığı okulun bilgisayar laboratuvarı koşulları iyi olan kursiyer öğretmenler, öğretim ortamı, araç- gereç ve kurs öğretim yöntemleri hakkında diğer öğretmenlere göre daha olumlu görüş belirttikleri görülmüştür.
- Kursiyerlerin kurs sonunda kendilerine verilen belgelerin ileride kendilerine yararlı olacağı konusunda görüş belirttikleri saptanmıştır(Çatmalı,2006:88-89).

Müzik öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim durumlarını saptamak için çalışma yapan Akdüz (2006), "İlk ve Orta Dereceli Okullarda Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi" konulu araştırmasında müzik öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları olduğunu belirlemiştir. Ayrıca müzik öğretmenleri için MEB destekli hizmetiçi eğitim programlarının gerçekleştirilmesine ilişkin bazı önerilerde bulunmuştur.

Tekin (2007) ise "Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Verilen Hizmet-İçi Eğitim Programının Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Algıları ve Tutumlarına Etkisi – Muğla İli Örneğinde" konulu çalışmada hizmetiçi eğitim programının etkisi üzerine araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda, "Uzaktan Eğitim Yöntemi ile Verilen Hizmet-içi Bilgisayar Eğitimi Programının" öğretmenlerin bilgisayara karşı tutumları ve bilgisayar öz-yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediği ve mesleki branşlara göre tutum ve öz-yeterlik düzeylerinde anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.

İshakoğlu (2007) tarafından okutmanlar üzerine yapılan çalışmada, Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda görev yapmakta olan okutmanların hangi alanda ve konularda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duydukları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda okutmanların tüm alanlardaki hizmetiçi eğitim ihtiyacının orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Kıldan ve Temel (2008) tarafından hizmetiçi eğitim konusunda yapılan önemli çalışmalardan biri olan "Yapılandırmacı Yaklaşım Dayalı Oluşturulan Hizmet İçi Eğitimin Öğretmenlerin Öğretmenlikle İlgili Bazı Görüşlerine Etkisi" adlı çalışmada yapılandırmacı yaklaşıma dayalı hizmetiçi eğitimin öğretmenlerin öğretmenlikle ilgili görüşlerine etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı oluşturulan hizmetiçi eğitimin öğretmen görüşlerine etkisi, öğretmenin demografik özelliklerine göre (eğitim durumu, deneyim yılı, yaş, mezun oldukları alan) uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında anlamlı bir farklılık oluşturulduğu saptanmıştır.

Aydınalp (2008) "Ortaöğretim Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim Hakkındaki Görüşleri" konulu bir diğer araştırma, 2007–2008 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ili Avrupa yakasındaki ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda; hizmetiçi etkinliklerine katılma biçimine göre cinsiyet, medeni durum mesleki kıdem, branş, eğitim ve gelir düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamsız sonuçlar, çalışılan okul sayısı ve alınan hizmetiçi eğitim sayısı arttıkça, tutumlarda da olumlu gelişmeler olduğu ortaya konulmuştur.

Doğan (2009) "Hizmetiçi Eğitime Katılımın Eğitim Öğretim Sürecine Etkisi İle İlgili Yönetici ve Öğretmen Görüşleri" konulu çalışmasında, ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılımın eğitim ve öğretime olan etkisini değerlendirmiştir. Araştırmanın sonunda, ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılımın eğitim ve öğretime olan etkisine ilişkin görüşlerinin genelde olumlu ancak bunun ortalama bir düzeyde kaldığı görülmüştür. Demografik değişkenlere ilişkin farklılaşmaların incelenmesi sonucunda ise daha çok yaş değişkeninin önemli olduğu görülmüş ve genç öğretmenlerin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin daha az olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Maral (2009) tarafından "Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterlilik Düzeyleri Hizmetiçi Eğitim Gereksinimleri" konulu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme konusundaki yeterlilikleri ile cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunmazken, hizmetiçi eğitim alma durumu,

mesleki hizmet süresi, mezun oldukları eğitim basamağı ve hizmetiçi eğitim aldıkları zaman açısından anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Konu hakkında yapılan diğer bir araştırmada Metin ve Özmen (2010), fen ve teknoloji öğretmenlerinin performans belirlemeye yönelik hizmetiçi eğitim ihtiyaçları saptanmaya çalışmışlardır. Nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak yapılan araştırmanın analiz sonucunda; öğretmenlerin performans değerlendirme ve performans değerlendirmede kullanılan anekdot kaydı, kontrol listesi, dereceli ölçek, dereceli puanlama anahtarı, ürün dosyası, akran ve öz değerlendirme formları gibi değerlendirme araçlarına yönelik hizmetiçi eğitime ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir.

Çepni ve Çoruhlu (2010) tarafından yapılan “Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Hazırlanan Hizmet İçi Eğitim Kursundan Öğretime Yansımalar” adlı araştırmada, alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerine yönelik hazırlanan bir hizmetiçi eğitim kursundan kazanılan bilgilerin öğrenme ortamına yansıma durumları incelenmiştir. Araştırma, hizmetiçi eğitim kursuna katılan iki fen ve teknoloji öğretmeni ve bu öğretmenlerin sınıflarında öğrenim görmekte olan 65 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; her iki öğretmenin de geleneksel ölçme-değerlendirme tekniklerinden olan soru-cevap tekniğini çok fazla kullandıkları, alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinden de hazırlanmasında kendilerine çok fazla zahmet gerektirmeyen teknikleri kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Özkan (2010) tarafından “Hizmetiçi Eğitim Programlarının Oluşturulmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmada okul ve kurumlarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine başvurmuştur. Araştırma sonucunda okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin hizmetiçi eğitim programlarının planlanması, eğitim ortamının uygunluğu, organizasyon ve yönetimin uygunluğu, eğitim programı ile eğitim görevlileri ve faaliyetlerin değerlendirilmesi ile ilgili öğretmenlerin; yaşları, cinsiyetleri, medeni durumları, mesleki kıdemleri, öğrenim durumları, unvan ve görevleri ile katılmış olduğu kurs ve seminer sayılarının arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Baz (2010) ise “M.E.B Hizmet İçi Eğitimlerinin İlköğretim Okullarına Katkısının İlköğretim Öğretmen ve Yöneticileri Tarafından Değerlendirilmesi”

konulu çalışmasında, Milli Eğitim Bakanlığı'nın gerçekleştirdiği hizmetiçi eğitimlerinin ilköğretim okullarına katkısının ilköğretim öğretmen ve yöneticileri tarafından değerlendirilmesi onların çeşitli değişkenlerine göre değerlendirmeyi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda verilen hizmetiçi eğitim seminerlerinin planlanışının içeriğinin öğretmenler tarafından yeterli bulunmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Yukarıda değinildiği gibi eğitim alanında değişik branşlarda hizmetiçi eğitime yönelik çalışmalar yapılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarına ve beklentilerine yönelik olarak yapılan çalışmalar ise yetersizdir. Literatürde rastlanılan en önemli araştırma, Kafkas Üniversitesi'nde yapılan yüksek lisans tezidir. Bulut (2011) tarafından "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının Tespiti: Kars İli Örneği" adlı çalışmada Kars ilinde görev yapan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını tespit etmeye yönelik araştırma yapılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre; araştırmaya katılan öğretmenlerin 3/4'ünden fazlası hizmetiçi eğitimi akademisyenlerin vermesini isterken öğretmenlerin büyük çoğunluğu hizmetiçi eğitimlerin eğitim-öğretim yılı başında yapılması gerektiğini savunmuşlardır. Öğretmenlerin anketlere verdikleri cevaplara bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitimin sınıf yönetimi boyutunda en çok ihtiyaç duydukları alanlar, öğrenci motivasyonunu sağlama, öğrenci davranış yönetimi ve öfke kontrolü eğitimi olurken; öğretim, strateji yöntem ve teknikler boyutunda en çok ihtiyaç duydukları konular etkili sunum teknikleri, yaratıcı drama eğitimi ve problem çözme teknikleri eğitimi olmuştur.

Literatürde hizmetiçi eğitim konusunda yapılan çalışmaların sayıca çok olduğu görülmüştür. Ancak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi konusunda yeterince çalışma yapılmadığı da tespit edilmiştir. Ayrıca hizmetiçi eğitim ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, bu husustaki en önemli sorunlardan birinin öğretmenlerin hizmetiçi eğitimleri de dâhil olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen bu türden faaliyetlerin ihtiyaç analiz yapılmadan planlandığı ve sonuçta beklenen çıktılarının sağlanamadığıdır. Burada dile getiren iki temel eksiği kapatma yolunda bir adım niteliğini taşıyan bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim

ihtiyaçlarını belirlenmesi ve bu ihtiyaçlara uygun hizmetiçi eğitim planları yapılması için tavsiye niteliğinde olacaktır. Ayrıca bu araştırmayla sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitimden beklentileri, ihtiyaçları ve mevcut durumda nelerle karşılaştıkları ortaya çıkacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve geliştirilmesi, verilerin toplanması, toplanan verilerin analiz süreçleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmanın modeli, betimsel tarama modelidir. Tarama modeli, geçmişte ve halen var olan durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası söz konusu değildir. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyerek yansıtmaktır.

Tarama modelini benimseyen araştırmacı, nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara (yazılı belge, istatistikler, ses ve görüntü kayıtları vb), eski kalıntılar ve alandaki kaynak kişilere başvurarak elde edilen dağınık verileri, kendi gözlemleri ile bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamak durumundadır (Karasar, 2004). Bu araştırmada amaç; hizmetiçi eğitimi var olan haliyle uygulandığını, uygulanış biçimlerini ve ne düzeyde uygulandığının sorgulanmasıdır. Bu sebeple araştırmanın tarama modelinde olması uygun görülmüştür.

Bu çalışmada karma bir yaklaşımla nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Karma araştırmayı Balcı (2010), araştırmanın bir aşamasından ya da araştırma süreçlerinin iki veya daha fazla aşaması boyunca hem nicel hem de nitel araştırma yönteminin bir arada kullanılması tanımlamıştır. Bu araştırmada üçgenleme (triangulation) amacıyla bir nicel veri toplama aracı olan anketin yanı sıra bir nitel veri toplama tekniği olan yarı-yapılandırılmış görüşme formundan da yararlanılmıştır. Araştırmalarda üçgenleme tekniği farklı amaçlarla kullanılmakta

olup bunların ortak noktası elde edilecek bulguların farklı veri kaynaklarından (örneklemeler), farklı veri toplama teknikleri ile (gözlem, mülakat, anket, döküman incelemesi vs) toplanması ya da toplanan verilerin farklı araştırmacılar tarafından analiz edilip değerlendirilmesini sağlayarak ulaşılabacak sonuçların daha geçerli ve güvenilir olmasını sağlamaktır (Creswell, 2003).

Üçgenlemenin bir diğer amacı ise nicel yöntemlerle kapsamlı bir örneklemde elde edilen verilerin sağladığı bulguların daha sınırlı bir alanda derinlemesine uygulanacak olan nitel çalışmalarla desteklenmesini ve dolayısıyla da üzerinde çalışılan problemin farklı boyutlarıyla anlaşılmasını sağlamaktır (Creswell, 2003). Bu çalışma kapsamında geliştirilen anket aracılığı ile sosyal bilgiler öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının kapsamı belirlenmeye çalışılmıştır. Dokuz öğretmenle gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış mülakatlar aracılığı ile de bu ihtiyaçları ortaya çıkaran nedenler hakkındaki katılımcı görüşleri ile hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin öneriler alınmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutunun çalışma grubunu, Türkiye’de okul ve kurumlarda görev yapan tüm sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada evreninin tamamına ulaşılmasının zaman, maliyet, kontrol ve enerji açısından oldukça güç olması sebebiyle evreni temsil edecek örneklem belirleme yoluna gidilmiştir. Çalışmanın nicel kısmını oluşturan anket çalışmasına katılan örnekleme, Uşak ilinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ortaokullarda 2011-2012 öğretim yılında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri arasından rastlantısal olarak seçilen 81 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Bu öğretmenlere ait kişisel bilgiler Tablo 3.1’de sunulmuştur. *Araştırmanın Nicel Boyutuna Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler* tablosunun cinsiyet dağılımına bakıldığında 56 erkek, 25 kadın öğretmenin araştırmaya katıldığını görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet süreleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun tecrübeli kişilerden oluştuğu tespit edilebilir. Çünkü 6-10 yıl aralığında tecrübeye sahip 24 öğretmen bulunurken 11-15 yıllık tecrübe sahip öğretmen sayısı 27’dir. Aynı zamanda 0-5 yıl arasında tecrübeye sahip öğretmenlerin

sayısı da 18'dir. Araştırmaya katılan hizmet süresi 21 yıl ve üzeri olanlar yalnızca 4 kişiden oluşmaktadır. Bu da göstermektedir ki; araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet yılları, ortalamanın sağında toplanmaktadır.

Tablo 3.1. Araştırmanın Nicel Boyutuna Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

Cinsiyet	Öğrenim Durumları				Hizmet Süreleri					Mezuniyet Alanları					Görev Yerleri			Top.	
	2 Yıllık	3 Yıllık	Lisans	Master	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	21 Yıl Üzeri	Sosyal	Tarih Öğr.	Coğraf Öğr.	Tarih	Coğrafya	İl	İlçe	Beld	Köy	
Erkek	1	1	53	1	15	15	18	5	3	32	14	6	4	-	16	26	2	12	56
Kadın	-	-	24	1	3	9	9	3	1	9	11	2	2	1	12	5	1	7	25
Top.	1	1	77	2	18	24	27	8	4	41	25	8	6	1	28	31	3	19	81

Öğretmenlerin mezuniyet alanlarını incelediğinde, sosyal bilgiler alanından mezun olanların baskın bir çoğunluk olduğunu tespit etmek mümkündür. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 32'si sosyal bilgiler alanından, 14'ü tarih öğretmenliğinden, 6'sı coğrafya öğretmenliğinden, 4'ü tarih bölümündendir. Yani araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, sosyal bilgiler programından mezun olmuştur. Öte yandan araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun eğitim fakültesinden mezun olduğu, fen edebiyat fakültelerinden mezun olan katılımcı grubun ise 4 öğretmenden oluştuğu görülmektedir.

Bu bilgilere ek olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim seviyesine değinilecek olursa; sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (77) lisans, 2 öğretmenin yüksek lisans, birer öğretmenin de iki yıllık yüksek okul ve üç yıllık enstitü mezunu olduğunu tespit edilmiştir.

Araştırmanın nicel çalışma kısmında 81 sosyal bilgiler öğretmeniyle çalışılmıştır. Nitel bölümündeki çalışma grubu ise araştırmanın nicel boyutuna

katılan ve araştırma amacına uygun olarak gerçekleştirilecek olan yarı yapılandırılmış görüşmelere katılmaya gönüllü olan dokuz öğretmen tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3.2. Araştırmanın Nitel Boyutuna Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

	Öğrenim Durumları		Hizmet Süreleri				Mezuniyet Alanı			Görev Yerleri		Toplam
	Lisans	Y. Lisans	0-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	Sosyal	Tarih Öğr.	Tarih	İl	İlçe	
Cinsiyet												
Erkek	6	-	1	2	2	1	2	3	1	3	4	6
Kadın	3	-	1	1	1	-	3			1	1	3
Toplam	9	-	2	3	3	1	5	3	1	4	5	9

Çalışmanın nitel boyutunda veri toplama çalışmasına katkı sağlayan öğretmenlerden 6'sı erkek, 3'ü bayandır. Araştırmanın bu boyutuna katılan öğretmenlerin tamamı lisans mezunudur. Bunun yanında öğretmenlerin mezun olduğu alana göre bakıldığında; 3 tarih öğretmenliği, 5 sosyal bilgiler öğretmenliği ile bir tarih bölümü mezunu öğretmenin bulunduğu bir tablo ortaya çıkmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmayı iki farklı kısımda ele alabiliriz. Birinci kısım, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının hangi alan ve konularda, ne derecede yoğunlaştığını ve bu ihtiyaçların öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre ne tür farklılıklar gösterdiğini belirlemeye amacına yönelik olarak yapılmıştır. Araştırmanın bu kısmı, sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan anketten elde edilen veriler ve bu verilerin nicel olarak betimlenmesinden oluşmaktadır. Araştırmanın ikinci kısmı ise öğretmenlerin nasıl bir hizmetiçi eğitim istedikleri ile ilgili bölümdür. Bu bölümde anket uygulanan öğretmenlerin bir kısmıyla görüşme yoluyla elde edilen veriler, nitel olarak çözümlenerek oluşturulmuştur.

Araştırmanın birincil verileri "anket" tekniği kullanılarak toplanmıştır. Anket tekniği, birinci elden kaynaklardan bilgi toplamak için hazırlanan sistematik bir soru formudur. Amacı, araştırmanın problemini çözecek ve ele alınan hipotezleri test edecek bilgileri sistematik bir biçimde toplamak ve saklamaktır (İslamoğlu, 2003). Araştırma konusu ile ilgili yapılan ön alan araştırması ve kaynak taraması, araştırmada veri toplama için kullanılması planlanan araçlarda yer alabilecek temel boyutlara ve soruların oluşturulmasına ışık tutmuştur. Bu aşamadan sonra likert tipi ölçek hazırlanmış ve bu hususta dikkat edilmesi gereken önemli ölçütler dikkate alınmıştır. Öncelikle ölçülmek istenen tutuma ilişkin olumlu ve olumsuz maddeler yazılmıştır. Sonrasında yazılan maddeler, iki alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzmanların çıkarılmasını ya da düzeltilmesini istediği maddeler üzerinde değişiklikler yapılmıştır (Anderson, 1981'den akt: Sünbül, 2006). Bu şekilde ölçme araçları oluşturulduktan sonra ölçme araçlarının pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulamalar neticesinde güvenirlik testi sonucunda elde edilen ve aşağıdaki Tablo 3'te sunulan Cronbach's Alpha değerleri anketin uygulamaya değer güvenirliği olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.3. Anketin Güvenirlik Testi Sonuçları

	2. Bölüm	3. Bölüm	4. Bölüm	5. Bölüm	Genel
Cronbach's Alpha	,874	,955	,955	,919	,976
Soru Sayısı	15	14	14	12	55

Son hali verilerek uygulanan anket formu, "Çok Fazla", "Orta Düzeyde", "Çok Az" ve "Hiç" derecelendirme seçeneklerini içeren dörtlü likert tipi sorulardan oluşturulmuştur. Anket toplam 67 madde ve altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, Kişisel Bilgi Formu toplam beş sorudan meydana gelmektedir. Bunlar cinsiyet, eğitim düzeyi, hizmet süresi, mezun olunan bölüm ve çalışılan yerleşim birimi ile ilgili sorulardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alan bilgisi, alan eğitimi, öğretmenlik meslek bilgisi ve diğer konularla ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını

belirlemeye yönelik ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerde yer alan sorular dörtlü likert tipinde hazırlanmıştır. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim etkinliklerinin sunumu ile ilgili tecrübe ve görüşlerini almaya yönelik son bölümde ise çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular yer almaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise anket uygulanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden gönüllü olan dokuz öğretmenle yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Anket dışında görüşme yönteminin kullanılmasındaki amaç konuyu daha derinlemesine irdelemektir. Görüşme tekniği, bir konu hakkında, ilgili kişi(ler)den hazırlanan sorular çerçevesinde bilgi almaktır. Bu kişilerin kaç kişi ve konuların neler olacağı, araştırma konusuna amaca bağlıdır ve diğer araştırma teknikleri içerisinde araştırmacıya ve görüşme yapılan kişiye esneklik, derinlik sağlayan bir araştırma tekniğidir (Aziz, 1994).

Nitel araştırmalarda görüşme iki amaçla kullanılmaktadır. İlk olarak görüşme, veri toplamak için ana yöntem olabilir. İkinci olarak da gözlem, doküman analizi ya da diğer teknikler ile birlikte kullanılabilir (Boğdan ve Biklen, 1998). *"Derinlemesine görüşme, nitel araştırmaların ayırt edici bir özelliğidir. Görüşme, katılımcıların dünyaya bakış açılarını anlamak için gereklidir"* (Rossman ve Rallis, 2003: 180). Görüşme yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar, zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyen unsurlar anlaşılmaya çalışılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Görüşme tekniğinde genellikle üç tür görüşme soruları kullanılır. Yapılandırılmış görüşmede, genelde görüşmeciler tarafından önceden oluşturulan sorular, görüşmeler başlamadan önce belirlenir ve görüşme boyunca değiştirilmeden kalır. Yapılandırılmamış ya da etkileşimli görüşmede ise sorular, yalnızca araştırma odağının yönlendirdiği bir etkileşim ve diyalog sırasında da geliştirilebilir (Glesne, 2012). Üçüncü tür yarı-yapılandırılmış görüşmelerdir. Yarı-yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşmeden daha esnek bir yapıdadır. Araştırmacı sormak istediği soruları önceden belirler. Buna rağmen araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasına imkân verir (Ekiz, 2003).

Görüşmeler öncesinde hazırlanan ve sekiz sorudan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formu, ön uygulama ile bazı öğretmenlere uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre sorularda bazı değişiklikler yapılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Daha önce geliştirilme süreçlerine ve kullanım amaçlarına değinilen anket, Uşak ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda 2011-2012 öğretim yılında görev yapmakta olan 81 sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Bu uygulamada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin katıldıkları hizmetiçi eğitim programlarının niteliği hakkındaki görüşlerini ve güncel hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla veriler toplanmıştır. Daha sonra anket uygulanan sosyal bilgiler öğretmenlerinden gönüllü olan dokuz öğretmenle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve çalışmanın nitel verileri elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmanın nicel kısmında elde edilen veriler SPSS Programı ile analiz edilmiştir. Analiz sürecinde katılımcıların alan bilgisi, alan eğitimi, öğretmenlik meslek bilgisi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili diğer konulardaki hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile ilgili olarak sağladığı veriler önce betimsel olarak incelenmiştir. Betimsel analiz sürecinde genel olarak her bir konu başlığında öğretmenlerin hizmetiçi eğitime en çok ihtiyaç duydukları konulardan başlayarak veri tabloları aritmetik ortalamalara göre sıralı olarak oluşturulmuştur. Daha sonra ise, katılımcılardan alan bilgisi, alan eğitimi, öğretmenlik meslek bilgisi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili diğer konulardaki hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile ilgili olarak sağlanan verilerin cinsiyet, hizmet süresi, mezun olunan alan ve görev yeri değişkenlerine farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu aşamada cinsiyet ve konu başlıklarına göre hizmetiçi eğitim ihtiyaçları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için t-testi, diğer demografik değişkenleri içinse tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Çalışmanın diğer nicel verileri ise yalnızca betimsel olarak yapılmış ve frekanslar halinde sunulmuştur.

Araştırmanın nitel boyutunda yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler, betimsel analiz yönetimine göre analiz edilmiştir. İlk olarak elde edilen veriler, verilerin ayrıntısı, araştırma süreci, toplandığı ortam ve katılan bireylerin görüşleri hakkında okuyucuya bilgi verebilmesi için kapsamlı bir biçimde tanımlanmıştır. Tanımlama işleminde her bir soru, cevaplara göre ayrı ayrı birleştirilmiştir. Betimleme aşamasından sonra veriler kodlanmıştır. Kodlanma işleminde de sorular cevaplara göre ayrı formlar oluşturularak kodlara ulaşılmıştır. Kodlanan veriler sınıflanmış ve temalar oluşturulmuştur. Daha sonra oluşturulan temalar, mülakat soruları yoluyla tespit edilmek istenen konularla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır (Şimşek ve Yıldırım, 2005).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Genel Bulgular ve Yorumu

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, yukarıda değinildiği gibi nicel ve nitel veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır.

Çalışmanın nitel kısmında dokuz öğretmenle gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış mülakatlar aracılığı ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin hâlihazırda uygulanan hizmetiçi eğitim faaliyetleri hakkındaki görüş ve izlenimleri ile öneri ve değerlendirmelerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda görüşülen dokuz sosyal bilgiler öğretmenin sekizi, hâlihazırda uygulanan hizmetiçi eğitim faaliyetlerini yeterli bulmadığını, bu faaliyetlerin planlama ve uygulanmasında çeşitli sorunlar yaşandığını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerden birinin bu konudaki değerlendirmesi şöyledir:

"Genel anlamda yetersiz olduğunu düşünüyorum. Gelişen ve yenilenen dünyada bizim gibi öğretmenlerin de periyodik olarak bu eğitimden 15 tatil yaz ayları gibi belli sürelerde geçmesi gerekiyor. Çünkü zaman değişiyor, teknoloji değişiyor. Müfredat değişiyor. Yönetim vs. değişiyor. Bu anlamda öğretmenlerinde belli aralıklarla eğitimden geçmesi gerektiğini düşünüyorum." (A.L.)

Özellikle taşrada çalışan öğretmenler için hizmetiçi eğitimin önemli bir ihtiyaç olduğunu belirten katılımcılar, ilgili faaliyetlerin birçok açıdan problemlili olduğunu söylemişlerdir. Üç katılımcı, bu faaliyetlerin ihtiyaç analizi yapılmadan, iki katılımcı amaçsız ve plansız bir şekilde düzenlendiğini ifade ederken bir katılımcı hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin kesinlikle amaca hizmet etmediğini belirtmiştir. Bunun dışında hâlihazırda uygulanan hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin, sayı olarak az ve düzensiz olduğu, monoton bir öğrenme ortamında gerçekleştiği, uzman olmayan eğiticiler tarafından sunulduğu ve gerçekleştirildikleri yer ve zaman açısından da problemlili oldukları katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

Görüşülen dokuz sosyal bilgiler öğretmeninin yedisinin hizmetiçi eğitim faaliyetleriyle ilgili olarak dikkat çektiği bir diğer sorun ise bu faaliyetlerin alana özgü olmadığı, çoğun zaman farklı branşlardaki öğretmenlere tek tip eğitim sağlandığı gerçeğidir. Görüşülen öğretmenlerden yalnızca birinin mevcut hizmetiçi eğitim faaliyetlerini yeterli bulması ise çalışma için anlamlı bir bulgu sağlamıştır.

4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerine Katılma Durumları

Araştırmanın nicel boyutunda cevap aranan sorulardan birisi, hâlihazırda ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılıp katılmadıklarını ve katıldı iseler bunun sayısını belirleme amacı ile sorulmuştur.

Tablo 4.1. Katılımcıların Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerine Katılma Durumları

		Hiç	1 Kez	1'den Çok
Cinsiyet	Erkek	16	8	32
	Bayan	5	4	16
Öğrenim Durumları	2 Yıllık Yüksek Okul	-	-	1
	3 Yıllık Enstitü	-	-	1
	Lisans	21	12	44
	Yüksek Lisans	-	-	2
Hizmet Süreleri	0-5 Yıl	10	4	4
	6-10 Yıl	4	6	14
	11-15 Yıl	3	1	23
	16-20 Yıl	3	1	4
	21 Yıl ve üzeri	1	-	3
Mezuniyet Alanları	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	13	8	20
	Tarih Öğretmenliği	5	3	17
	Coğrafya Öğretmenliği	2	-	6
	Tarih	1	1	4
	Coğrafya	-	-	1
Görev Yerleri	İl	4	1	23
	İlçe	10	5	16
	Belde	-	1	2
	Köy	7	5	7
	Toplam	21	12	48

Çalışmaya katılan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılma durumlarını özetleyen Tablo 4.1'de öğrenim durumlarına göre hizmetiçi eğitime en

çok lisans mezunlarının katıldıkları görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet sürelerine göre hizmetiçi eğitimlere katılım durumlarına bakıldığında ise, hizmet süresi fazla olan katılımcıların buna paralel olarak hizmetiçi eğitime faaliyetlerine katılım sayılarının da arttığı gözlenmiştir. Mezuniyet alanına göre öğretmenlerin hizmetiçi eğitime katılım durumlarına incelendiğinde sosyal bilgiler ve tarih öğretmenliği alanından mezun olan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim etkinliklerine daha fazla katıldıkları görülmektedir. Görev yeri ölçütü dikkate alındığında ise merkezi yerlerde çalışan öğretmenlerin taşrada çalışanlara göre hizmetiçi eğitim etkinliğine daha fazla sayıda katıldığı tespit edilmiştir.

4.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Alan Bilgisi Hakkındaki Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları

Çalışma kapsamında uygulanan anketi dolduran öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminin içeriğini oluşturan alan bilgisi ya da çeşitli sosyal bilgiler disiplinleri hakkındaki yeterlilikleri ile ilgili maddelerle ilgili olarak sağladığı veriler şöyledir: Aşağıdaki Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, sosyal bilgiler öğretmenlerinin alan bilgisi konusundaki hizmetiçi eğitim ihtiyaçları 1-4 arasındaki skalada 2,10 ile 2,70 arasında değişiklik göstermektedir. Bu da katılımcıların alan bilgisi konusunda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduğu şeklinde yorumlanabilir. Alan bilgisi ile ilgili olarak katılımcılar sırasıyla en çok bilimsel araştırma yöntemleri, sosyal psikoloji ve tarih konularında hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyarken, ekonomi, antropoloji ve felsefe alanlarındaki hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının daha az olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin alan bilgisi konulu hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet, hizmet süresi, mezuniyet alanı ve görev yeri değişkenleri arasında bir ilişki olup olmadığı ise t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) aracılığı ile belirlenmiştir. Katılımcıların alan bilgisi ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi görmek için yapılan t-testine göre anlamlı farklılık sadece siyaset bilimi konusunda gözlenmiştir. Diğer yandan Tablo 4.2’deki ilgili sütunlarda görüldüğü üzere, öğretmenlerin alan bilgisi ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının hizmet süresi ve mezuniyet alanı değişkenlerine göre, $P < .05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin alan bilgisi ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının çalıştıkları yerleşim birimine göre farklılaşp

farklılaşmadığının incelendiği kısımda ise yine yalnızca siyaset bilimi konulu hizmetiçi eğitim ihtiyacının görev yeri değişkenine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin Alan Bilgisi İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları

Hizmet öncesi sosyal bilgiler öğretmeni eğitimi kapsamında sunulan alan bilgisi konuları	X̄	Ss	Cinsiyet		Hizmet Süresi		Alan		Görev Yeri	
			T	P	t	p	t	P	t	p
Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2,70	1,042	-1,057	,296	, 8 4 9	,498	,517	,723	1,294	,283
Sosyal Psikoloji	2,68	,906	-,007	,995	, 3 9 4	8 1 2	,887	,476	1,428	,241
Tarih	2,65	1,163	-,952	,346	, 2 6 0	,903	1,030	,398	,780	,504
Medya Okur-Yazarlığı	2,63	1,018	-,739	,464	, 2 3 4	,918	,761	,554	,993	,401
Vatandaşlık, İnsan Hakları, Demokrasi Eğ.	2,63	1,209	,142	,888	, 4 5 7	,767	,628	,644	,605	,613
Coğrafya	2,60	1,008	-,680	,500	, 1 0 9	,979	2,458	,053	,405	,750
Sosyoloji	2,59	,905	,812	,420	1, 1 0 2	,362	,495	,740	,303	,823
T. C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	2,56	1,173	-,829	,412	, 2 1 8	,928	,925	,454	,190	,903
Sanat ve Estetik	2,44	,962	2,918	,005	, 1, 3 1 0	,274	,464	,762	,749	,527
Siyaset Bilimi	2,43	1,048	3,216	,002	, 5 5 2	,698	1,683	,163	8,154	,000
Arkeoloji	2,36	,899	-,245	,808	, 1 6 1	,957	1,123	,352	,634	,595
Hukuk	2,32	,946	2,974	,005	, 6 0 5	,660	1,181	,326	1,365	,260
Ekonomi	2,23	,855	,234	,816	, 1 2 8	,972	,278	,891	,750	,525
Antropoloji	2,15	,963	,389	,699	, 2 3 4	,918	,1287	,283	1,518	,217
Felsefe	2,10	,930	,850	,400	1, 0 2 9	,398	,577	,680	,218	,884

Araştırmanın nitel boyutunu oluşturan yarı-yapılandırılmış görüşmelere katılan öğretmenlerin çoğunluğu, alan bilgisi konusunda kendisini yeterli gördüğünü ve

dolısıyla bu hususta bir hizmetiçi eğitime ihtiyaç duymadığını belirtmiştir. Alan bilgisi konusunda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduğunu belirten yalnızca bir öğretmen vardır.

4.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Alan Eğitimi İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları

Çalışma kapsamında uygulanan anketi dolduran öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminin alan eğitimi hakkındaki yeterlilikleri ile ilgili olarak sunduğu veriler şöyledir: sosyal bilgiler öğretmenlerinin alan eğitimi hususundaki hizmetiçi eğitim ihtiyaçları 1-4 arasındaki skalada 2,26 ile 2,88 arasında değişiklik göstermektedir. Bu durum da katılımcıların alan eğitimi konusunda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduğu şeklinde yorumlanabilir. Alan eğitimi ile ilgili olarak katılımcılar sırasıyla en çok sosyal bilgilere özgün ders materyalleri hazırlama ve kullanma, sosyal bilgilere derslerinde e-öğrenme yaklaşımının kullanılması ve sosyal bilgilere derslerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması konularında hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Alan eğitimi ile ilgili olarak sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan kavram ve yanlışların teşhisi ve giderilmesi, değerler eğitimi, sosyal bilgilere özgü kavramların öğretimi maddelerinde hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının daha az olduğunu ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alan eğitimi konulu hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet, hizmet süresi, mezuniyet alanı ve görev yeri değişkenleri arasında bir ilişki olup olmadığını t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) aracılığı ile belirlenmiştir. Katılımcıların alan eğitimi ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi görmek için yapılan t-testine göre anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Diğer yandan tabloya göre, öğretmenlerin alan eğitimi ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının hizmet süresi, mezuniyet alanı ve görev yeri değişkenlerine göre $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Katılımcıların Alan Eğitimi İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları

Hizmet öncesi sosyal bilgiler öğretmen eğitimi kapsamında alan eğitimi ile ilgili olarak sunulan temel konu başlıkları	X̄	Ss	Cinsiyet		Hizmet Süresi		Alan		Görev Yeri	
			t	p	t	p	t	P	t	p
Sosyal Bilgilere özgün ders materyalleri hazırlama ve kullanma	2,88	,872	,776	,442	,140	,967	,409	,801	1,871	,142
Sosyal Bilgilere derslerinde e-öğrenme yaklaşımının kullanılması	2,88	1,005	-,249	,804	1,022	,402	,310	,871	1,878	,140
Sosyal Bilgilere derslerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması	2,88	1,077	-,229	,820	,584	,675	,493	,741	2,086	,109
Sosyal Bilgiler dersleri için uygun öğretim etkinlikleri hazırlama ve kullanma	2,84	,901	,522	,604	,109	,979	1,031	,397	,876	,457
Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılması	2,78	,867	,611	,545	,190	,943	1,215	,312	,435	,729
Sosyal Bilgiler öğretiminde dramanın kullanılması	2,67	1,012	1,045	,302	,243	,913	,515	,725	1,247	,299
Sosyal Bilgiler öğretim anlayış ve yaklaşımları	2,58	,906	,900	,373	,571	,684	,715	,584	2,218	,093
Sosyal Bilgiler ders içeriklerinin ilişkilendirilmesi	2,57	,921	,559	,579	,156	,960	1,186	,324	,749	,526
Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerinin öğretimi ve bu becerilerin kullanılması	2,51	,950	,387	,701	,443	,777	1,239	,302	1,686	,177
Sosyal Bilgiler Öğretim Programı	2,46	,867	-,165	,869	,616	,653	,781	,541	1,831	,149
Sosyal Bilgiler derslerinin planlanması	2,44	,975	,502	,618	,458	,767	,864	,490	1,257	,295
Sosyal Bilgilere özgü kavramların öğretimi	2,40	,983	-,975	,335	,047	,996	542,	,705	1,043	,379
Değerler Eğitimi	2,30	1,006	,552	,584	,150	,962	1,244	,299	,352	,787
Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan kavram yanlışlarının teşhisi ve giderilmesi	2,26	1,070	,103	,919	,381	,821	,875	,483	1,292	,283

Araştırmanın nitel boyutunu oluşturan yarı-yapılandırılmış görüşmelere katılan öğretmenlerin çoğunluğu, alan bilgisi konusunda kendisini yeterli gördüğünü ve dolayısıyla bu hususta bir hizmetiçi eğitime ihtiyaç duymadığını belirtmiştir. Alan bilgisi konusunda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduğunu belirten yalnızca bir öğretmen vardır. Ayrıca görüşme yapılan öğretmenlerden sadece biri hizmetiçi eğitim faaliyetleri kapsamında alan eğitimine ihtiyaç duyduğunu dile getirmiştir. Bunun yanında mülakat yapılan öğretmenlerin tamamı teknoloji konusunda hizmetiçi

eğitime ihtiyaç duydukları belirtmişlerdir. Bu ihtiyaç konusunda mülakata katılan öğretmenlerden birinin görüşü şöyledir:

"Teknolojik altyapı olarak yetersiz buluyorum. Öğretmenlik meslek bilgisi açısından üniversitede yeterli bir eğitim almadık. Yapararak yaşayarak öğrenme konusunda meslekte kendi kendimize öğrendik teoriyi pratiğe kendimiz dönüştürdük. Bu anlamda teknolojik altyapı ve öğretmenlik meslek bilgisi ile ilgili olarak hizmetiçi eğitim faaliyetleri düzenlenmesini isterim."
(M.İ.)

Öte yandan çalışmanın nitel boyutuna katılan bazı öğretmenler, öğretim yöntemleri, öğrenci merkezli öğretim yöntemleri, materyal geliştirme, drama eğitimi gibi konularda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduğunu söylemişlerdir.

4.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Genel Öğretmenlik Formasyonu İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları

Genel öğretmenlik formasyonu hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan ankete öğretmenlerin verdikleri yanıtlar ve genel öğretmenlik formasyonunu oluşturan eğitim bilimleri alanlarıyla ilgili olarak ulaşılan veriler şöyledir: Aşağıdaki Tablo 4.4'de görüldüğu şekilde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel öğretmenlik formasyonu konusundaki hizmetiçi eğitim ihtiyaçları 1-4 arasındaki skalada 2,12 ile 2,77 arasında değişiklik göstermiştir. Bu durum da katılımcıların genel öğretmenlik formasyonu konusunda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duydukları şeklinde yorumlanabilir. Genel öğretmenlik formasyonu ile ilgili olarak öğretmenler, sırasıyla en çok rehberlik, öğretim ortam ve etkinliklerini öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre hazırlama ve uyarlama ile eğitim psikolojisi konularında hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyarken, okul yönetimi, öğrenci başarılarını izleme, değerlendirme ve sonuçlarını yönetici, öğretmen ve velilerle paylaşma ile geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri alanlarındaki hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının daha az olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin genel öğretmenlik formasyonu konulu hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet, hizmet süresi, mezuniyet alanı ve görev yeri değerkenleri arasında bir ilişki olup olmadığu t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) aracılığı ile belirlenmiştir. Katılımcıların genel öğretmenlik formasyonu kapsamında dile getirilen farklı konu başlıkları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet

değişkeni arasındaki ilişkiyi görmek için yapılan t-testinde verilen hiçbir değişken ile cinsiyet arasında, $P < .05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Diğer yandan genel öğretmenlik formasyonu ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının hizmet süresi ve mezuniyet alanı değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) göre farklılık oluşmadığı gözlenmiştir. Katılımcıların genel öğretmenlik formasyonu ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının çalıştıkları yerleşim birimine göre farklılaşp farklılaşmadığının incelendiği kısımda ise yalnızca tamamlayıcı (alternatif) ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri konulu hizmetiçi eğitim ihtiyacının görev yeri değişkenine göre farklılık ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.4. Katılımcıların Genel Öğretmenlik Formasyonu İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları

Lisans eğitimi döneminde öğretmenlik formasyonu ile ilgili olarak sunulan ders ve konu başlıkları	\bar{X}	Ss	Cinsiyet		Hizmet Süresi		Alan		Görev Yeri	
			t	p	T	p	T	p	t	p
Rehberlik	2,77	1,016	1,323	,194	,710	,588	1,549	,197	,109	,955
Öğretim ortam ve etkinliklerini öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre hazırlama ve uyarlama	2,69	,931	,775	,443	,310	,870	,927	,453	1,574	,203
Eğitim Psikolojisi	2,67	,949	1,119	,270	,199	,938	1,011	,407	,738	,533
Öğrencilerin öğrenme sürecinde karşılaştıkları güçlükleri belirleme ve bununla ilgili önlemler alma	2,67	,949	,639	,527	,380	,822	,693	,599	,653	,584
Grup çalışmalarını planlama, düzenleme ve denetleme	2,62	,916	,100	,921	,112	,978	,755	,557	,689	,561

Eğitimde Program Geliştirme	2,59	,803	,555	,581	,497	,738	,811	,522	,624	,602
Türk Eğitim Sistemi ve Mevzuat Bilgileri	2,58	1,047	-,344	,732	,396	,811	1,057	,384	1,572	,203
Tamamlayıcı (alternatif) ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri	2,57	,935	,310	,758	1,295	,279	,933	,449	3,130	,030
Olumsuz öğrenci davranışlarını belirlemek ve önlemek için gereken stratejileri kullanma	2,57	,987	,722	,474	,411	,800	,659	,622	1,330	,271
Öğretim İlke ve Yöntemleri	2,56	1,012	,187	,852	,357	,838	,983	,422	,549	,650
Sınıf Yönetimi	2,41	1,002	-,387	,700	,324	,861	,578	,680	1,133	,341
Okul Yönetimi	2,36	1,064	1,166	,249	,509	,730	1,234	,303	,270	,847
Öğrenci başarılarını izleme, değerlendirme ve sonuçlarını yönetici, öğretmen ve velilerle paylaşma	2,30	1,006	-,345	,732	,491	,742	1,287	,283	1,744	,165
Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri	2,12	1,053	-,406	,687	,213	,931	1,490	,213	,295	,829

Araştırmanın nitel boyutuna katılan öğretmenlerden dördü, hizmetiçi eğitim faaliyetleri kapsamında formasyon eksikliklerini giderecek etkinlikler düzenlenmesini istemektedir. Ayrıca bir öğretmen sınıf yönetimi, ikişer öğretmen ise öğrenme psikolojisi ile ölçme ve değerlendirme konusunda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Araştırma nitel boyutuna katılan öğretmenlerin konuyla ilgili görüşü şu şekildedir:

“Teknolojik altyapı olarak yetersiz buluyorum. Öğretmenlik meslek bilgisi açısından üniversitede yeterli bir eğitim almadık. Yapararak yaşayarak öğrenme konusunda meslekte kendi kendimize öğrendik teoriyi pratiğe kendimiz dönüştürdük. Bu anlamda teknolojik altyapı ve öğretmenlik meslek

bilgisi ile ilgili olarak hizmetiçi eğitim faaliyetleri düzenlenmesini isterim.”
(R.A.)

4.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretmen Eğitimi Kapsamında Sunulabilecek Diğer Konular İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları

Öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konular ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan ankete öğretmenlerin verdikleri yanıtlarla ve öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konuları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları hakkında ulaşılan veriler şöyledir: sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konuları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları 1-4 arasındaki skalada 2,30 ile 3,02 arasında değişiklik göstermiştir. Bu durumda katılımcıların öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konuları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları konusunda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duydukları şeklinde yorumlanabilir. Öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konular ile ilgili olarak öğretmenler, en çok yabancı dil öğrenme, AB Eğitim Programları ile öğretmen ve öğrencilerin bu programlara katılım süreç ve işlemleri ve proje hazırlama konularına ihtiyaç duyarken, diğer öğretmenler ve velilerle işbirliği içinde çalışma, soru sorma teknikleri ve zaman yönetimi değişkenlerinde hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının daha az olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konuları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ve cinsiyet, hizmet süresi, mezuniyet alanı ve görev yeri değişkenleri arasında bir ilişki olup olmadığı t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) aracılığı ile belirlenmiştir. Katılımcıların öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konuları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları kapsamında dile getirilen farklı konu başlıkları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi görmek için yapılan t-testinde verilen hiçbir değişken ile cinsiyet arasında $P < .05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Diğer yandan öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konuları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının hizmet süresi ve mezuniyet alanı değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) göre farklılık gözlenmemiştir. Katılımcıların öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konuları ile ilgili hizmetiçi eğitim

ihtiyaçları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının çalıştıkları yerleşim birimine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelendiği kısımda ise hizmet süresi, mezuniyet alanı ve görev yeri değişkenine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.5. Katılımcıların Öğretmen Eğitimi Kapsamında Sunulabilecek Diğer Konular İle İlgili Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçları

Öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak hizmetiçi öğretmen eğitimi kapsamında sunulabilecek diğer konu başlıkları	X̄	Ss	Cinsiyet		Hizmet Süresi		Alan		Görev Yeri	
			T	p	T	P	t	p	T	p
Yabancı dil öğrenme	3,02	,987	,683	,497	,374	,826	,762	,553	2,297	,084
AB Eğitim Programları ile öğretmen ve öğrencilerin bu programlara katılım süreç ve işlemleri	2,90	1,008	,129	,898	,489	,744	,641	,635	1,001	,397
Proje hazırlama	2,78	1,012	1,787	,081	,518	,723	,281	,889	2,310	,083
Bireysel ve mesleki gelişim	2,70	1,030	,341	,735	1,258	,294	,549	,700	,744	,529
Bilgisayar ve internet kullanımı	2,58	1,150	-1,486	,145	1,265	,291	1,302	,277	1,292	,283
Etkili iletişim	2,57	1,048	,734	,466	,493	,741	,539	,707	2,384	,076
Office programlarını kullanma	2,52	1,141	-2,320	,025	2,022	,100	1,906	,118	1,461	,232
Dili doğru ve etkili bir şekilde kullanma	2,51	1,097	,358	,722	,274	,894	,610	,657	1,599	,197
Davranış yönetimi	2,44	,987	,694	,492	,364	,833	,525	,718	,541	,656
Diğer öğretmenler ve velilerle işbirliği içinde çalışma	2,43	,987	-,517	,608	,365	,833	,854	,496	,904	,443
Soru sorma teknikleri	2,41	1,093	,451	,654	,829	,511	,506	,731	,783	,507
Zaman yönetimi	2,30	,968	1,094	,280	,765	,551	,718	,582	1,509	,219

Araştırmanın nitel boyutuna katılan öğretmenlerden birer öğretmen tablet ve e-book kullanımı, ikişer öğretmen ise bilgisayar ve akıllı tahta kullanımı konusunda hizmetiçi eğitim faaliyetleri kapsamında eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

4.7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Amaçları

Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre hizmetiçi eğitimi etkinliklerinin amaçlarının belirlenmesi için öğretmenlere uygulanan anketin elde edilen sonuçlarından oluşan veriler aşağıdaki tabloda toplanmıştır.

Tablo 4.6. Öğretmenlere Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Amaçları

		Alandaki gelişmeleri öğrenme	Geçmiş bilgileri tazeleme	Bir Üst Göreve Hazırlama	Tatil Değ.	Diğer
Cinsiyet	Erkek	18	3	5	9	21
	Bayan	12	3	1	2	6
Öğrenim Durumları	2 Yıllık Yüksek Okul	-	1	-	-	-
	3 Yıllık Enstitü	-	-	1	-	-
	Lisans	29	5	5	11	26
	Yüksek Lisans	1	-	-	-	1
Hizmet Süreleri	0-5 Yıl	3	1	2	5	7
	6-10 Yıl	10	-	2	2	9
	11-15 Yıl	11	5	1	3	7
	16-20 Yıl	5	-	1	-	2
	21 Yıl ve üzeri	1	-	-	1	2
Mezuniyet Alanları	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	12	3	3	8	14
	Tarih Öğretmenliği	13	1	1	2	8
	Coğrafya Öğretmenliği	3	1	-	1	3
	Tarih	2	1	1	-	2
	Coğrafya	-	-	1	-	-
Görev Yerleri	İl	14	3	2	-	8
	İlçe	12	1	3	5	10
	Belde	-	-	-	2	1
	Köy	4	2	1	4	8
Toplam		30	6	6	11	27

Öğretmenlere göre hizmetiçi eğitim etkinliklerinin amaçları hakkında toplanan veri tablosuna baktığımızda; erkek öğretmenler ile bayan öğretmenlerin hizmetiçi eğitimin amaçları konusunda farklı fikirlere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Erkek öğretmenlerin önemli bir kısmı, hizmetiçi eğitimin tabloda yer almayan başka amaçlarının olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında erkek öğretmenler ile bayan öğretmenler, hizmetiçi eğitimin alana yönelik amaçları konusunda benzer fikirler beyan etmiştir.

Öte yandan araştırmanın nitel boyutunda öğretmenlerle yapılan mülakat verilerinden hizmetiçi eğitimin amaçlarına dair veriye ulaşamadık.

4.8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Sunum Şekli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin sunum şekli hakkındaki fikirlerini öğrenmek için yaptığımız anket çalışması neticesinde toplanan veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğretmenlere Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Sunum Şekli

		Seminer	Konferans	Uzaktan Eğitim	İşbaşında Eğitim	Diğer
Cinsiyet	Erkek	35	12	11	33	2
	Kadın	18	5	5	10	1
Öğrenim Durumları	2 Yıllık Yüksek Okul	1	1	1	1	1
	3 Yıllık Enstitü	1	1	-	-	-
	Lisans	49	15	15	41	2
	Yüksek Lisans	2	-	-	1	-
Hizmet Süreleri	0-5 Yıl	9	2	3	9	-
	6-10 Yıl	19	7	6	11	-
	11-15 Yıl	21	4	5	17	3
	16-20 Yıl	2	4	2	4	-
	21 Yıl ve üzeri	2	-	-	2	-
Mezuniyet Alanları	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	27	8	7	19	1
	Tarih Öğretmenliği	18	6	7	17	2
	Coğrafya Öğretmenliği	5	1	1	4	-
	Tarih	2	2	1	3	-
	Coğrafya	1	-	-	-	-
Görev Yerleri	İl	20	4	9	11	1
	İlçe	18	8	3	19	1
	Belde	2	1	1	1	-
	Köy	13	4	3	12	1
Toplam		53	17	16	43	3

Öğretmenlere göre hizmetiçi eğitim etkinliklerinin sunum şekli adlı tabloda erkek ve kadın öğretmenler, hizmetiçi eğitimlerin sunuş şekli konusunda benzer fikirler beyan etmişlerdir. Gerek erkek öğretmenler, gerekse kadın öğretmenler hizmetiçi eğitimlerin seminerler yoluyla ve işbaşında verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenler, hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin konferans ve uzaktan eğitim yoluyla yapılmasına sıcak bakmamaktadırlar.

Araştırmanın nitel bölümünde yapılan yarı-yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen verilere göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinden ikisi hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin katılımlı bir sunum tarzıyla, bir öğretmene uygulamalı eğitim yoluyla yapılmasını talep etmişlerdir.

Araştırmanın nitel kısmına katılan öğretmenlerden birisi sunum şekliyle ilgili olarak şunları söylemiştir:

”Sunum tarzı olarak mutlaka bizi de içine katan katılımcı bir tarzla sunumlar yapılmalı. Zaman olarak seminer dönemleri bu iş için en uygun zaman bence. Eğitim mekanı olarak ise bulunduğumuz yerlerde olmalı uzak yerler olmamalı.” (A.A.)

4.9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Süresi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi etkinliklerinin süresi konusundaki ihtiyaçlarına uygun süreyi ortaya çıkarmak için yapılan anket uygulamasından elde edilen veriler aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.8. Öğretmenlere Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Süresi

		Günlük	Haftalık	Uzun Süreli
Cinsiyet	Erkek	19	29	8
	Bayan	12	11	2
Öğrenim Durumları	2 Yıllık Yüksek Okul	-	1	-
	3 Yıllık Enstitü	-	1	-
	Lisans	30	37	10
	Yüksek Lisans	1	1	-
Hizmet Süreleri	0-5 Yıl	9	5	4
	6-10 Yıl	9	11	4
	11-15 Yıl	11	14	2
	16-20 Yıl	1	7	-
	21 Yıl ve üzeri	1	3	-
Mezuniyet Alanları	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	18	17	6
	Tarih Öğretmenliği	8	13	4
	Coğrafya Öğretmenliği	4	4	-
	Tarih	1	5	-
	Coğrafya	-	1	-
Görev Yerleri	İl	14	14	-
	İlçe	10	18	3
	Belde	1	1	1
	Köy	6	7	6
Toplam		31	40	10

Öğretmenlere göre hizmetiçi eğitim etkinliklerini süresine ait veri tablosunu incelediğinde; erkek öğretmenlerin hizmetiçi eğitim etkinliklerinin haftalık verilmesini daha çok istedikleri görülürken bayan öğretmenlerin bu etkinliklerin günlük ya da haftalık verilmesi yönündeki seçeneklerini daha çok tercih ettikleri

görülmektedir. Her iki cinsiyetten öğretmenlerin en az tercih ettikleri süre ölçütü, uzun süreli hizmetiçi eğitim etkinlikleri seçeneği olmuştur.

Çalışmanın nitel verilerini sağlayan görüşme formundan elden edilen sonuçlara göre öğretmenler hizmetiçi eğitimin süresini yetersiz bulduklarını bildirmişlerdir. Bunun yanında iki öğretmen hizmetiçi eğitimlerin kısa süreli olması gerektiğini savunurken bir öğretmen zamana yayılmasını istediğini belirtmiştir.

4.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerini Sunması Gerekenler

Tablo 4.9. Öğretmenlere Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerini Sunması Gereken Kişiler

		Öğretmen	Müfettiş	Akademisyen
Cinsiyet	Erkek	4	2	50
	Kadın	3	5	17
Öğrenim Durumları	2 Yıllık Yüksek Okul	-	-	1
	3 Yıllık Enstitü	-	-	1
	Lisans	7	6	64
	Yüksek Lisans	-	1	1
Hizmet Süreleri	0-5 Yıl	2	1	15
	6-10 Yıl	3	3	18
	11-15 Yıl	2	3	22
	16-20 Yıl	-	-	8
	21 Yıl ve üzeri	-	-	4
Mezuniyet Alanları	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	4	2	35
	Tarih Öğretmenliği	3	5	17
	Coğrafya Öğretmenliği	-	-	8
	Tarih	-	-	6
	Coğrafya	-	-	1
Görev Yerleri	İl	1	2	25
	İlçe	2	2	27
	Belde	-	-	3
	Köy	4	3	12
Toplam		7	7	67

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim faaliyetlerini sunması gereken kişi ve meslek grubu hakkındaki fikirlerini almak için yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler yukarıdaki tabloda sunulmuştur.

Öğretmenlere göre hizmetiçi eğitim etkinliklerini sunması gereken kişilere ait veri tablosuna göre; hem erkek hem de bayan öğretmenler, hizmetiçi eğitim etkinliklerini akademisyenlerin vermesini istemektedir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim etkinliklerini vermesini istediği kişiler arasında en az tercih ettikleri seçenek, öğretmenler seçeneği olmuştur.

Araştırmanın nitel boyutunda öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen veriler de nicel verileri doğrular niteliktedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri genel itibarıyla hizmetiçi eğitim faaliyetlerini ehil olmayan kişilerin verdiğini düşünmektedir. Görüşmeye katılan öğretmenler eğitimlerin akademisyenler ya da alanın uzmanlarınca verilmesini isterken müfettişlerin bu etkinlikleri yapmasını istememektedir.

Çalışmanın nitel bölümüne katılan öğretmenlerden birisi hizmetiçi eğitimlerin süresi konusunda şunları söylemiştir: “*Gerçekten konuya hâkim işin ehli kimseler bu eğitimleri vermeli diye düşünüyorum.*” (Z.A.)

4.11. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Düzenlenmesi Gereken Dönemler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin düzenlemesini istediği dönemlere ilişkin görüşlerinin alındığı anket çalışmasında aşağıdaki tabloda toplanan veriler elde edilmiştir.

Öğretmenlere göre hizmetiçi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi gereken dönemlere dair veri tablosuna bakıldığında; erkek ve kadın öğretmenlerin eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi gereken dönem konusunda benzer dönemleri işaret ettikleri gözlenmiştir. Her iki grup da hizmetiçi eğitimlerin Haziran-Eylül dönemleri arasında yapılmasını daha uygun bulmaktadır. Öte yandan hizmetiçi eğitim etkinliklerinin verilmesi gereken dönem olarak en az tercih edilen dönemler, sömestr ve yaz dönemleridir.

Çalışmanın nitel boyutunda öğretmenlerle yapılan görüşme sonuçlarına göre, öğretmenlerin çoğunluğu hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi gereken zaman olarak hafta sonunu ve seminer dönemlerini tercih etmektedir. Bunun yanında öğretmenlerden birisi hizmetiçi eğitim etkinliklerin akşam düzenlemesini

istemediğini belirtirken bir diğeri hizmetiçi eğitim faaliyetlerin dönem sonlarında yapılması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 4.10. Öğretmenlere Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Düzenlenmesi Gereken Dönemler

		Dönem içi hafta sonu	Dönem içi akşamlar ı	Sömestr tatili	Haz.- Eylül seminerl eri	Yaz tatili
Cinsiyet	Erkek	4	7	1	39	5
	Bayan	2	2	-	19	2
Öğrenim Durumları	2 Yıllık Yüksek Okul	-	1	-	-	-
	3 Yıllık Enstitü	-	-	-	1	-
	Lisans	6	8	1	55	7
	Yüksek Lisans	1	-	-	2	-
Hizmet Süreleri	0-5 Yıl	1	4	-	12	1
	6-10 Yıl	4	3	1	13	3
	11-15 Yıl	-	1	-	24	2
	16-20 Yıl	-	1	-	7	-
	21 Yıl ve üzeri	1	-	-	2	1
Mezuniyet Alanları	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	4	8	-	25	4
	Tarih Öğretmenliği	2	-	1	19	3
	Coğrafya Öğretmenliği	-	-	-	8	-
	Tarih	-	1	-	5	-
	Coğrafya	-	-	-	1	-
Görev Yerleri	İl	-	5	-	23	-
	İlçe	3	2	-	23	3
	Belde	-	-	1	2	-
	Köy	3	2	-	10	4
Toplam		6	9	1	58	7

Hizmetiçi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi gereken dönemler konusunda çalışmanın nitel kısmına katılan öğretmenlerden birisi şunları kaydetmiştir: *“Zaman olarak ise seminer dönemleri olmalı zaten boş duruyoruz bu zaman değerlendirilebilir.”* (M.E.)

4.12.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Düzenlenmesi Gereken Yerler

Hizmetiçi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi gereken yer konusunda öğretmenlerin görüşüne başvuru anket çalışmasına öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, aşağıdaki tabloda düzenlenmiştir.

Tablo 4.11. Öğretmenlere Göre Hizmetiçi Eğitim Etkinliklerinin Düzenlenmesi Gereken Yerler

		Okullar	Hİ. Eğitim Enstitüsü	Öğretmen - evi	Üniversite	Halk Eğitim Merkezi
Cinsiyet	Erkek	21	23	4	8	-
	Bayan	13	4	4	3	1
Öğrenim Durumları	2 Yıllık Yüksek Okul	-	1	-	-	-
	3 Yıllık Enstitü	1	-	-	-	-
	Lisans	31	26	8	11	1
	Yüksek Lisans	2	-	-	-	-
Hizmet Süreleri	0-5 Yıl	5	7	2	4	-
	6-10 Yıl	9	11	1	3	-
	11-15 Yıl	14	5	4	3	1
	16-20 Yıl	3	3	1	1	-
	21 Yıl ve üzeri	3	1	-	-	-
Mezuniyet Alanları	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	14	17	3	7	-
	Tarih Öğretmenliği	11	6	3	4	1
	Coğrafya Öğretmenliği	3	4	1	-	-
	Tarih	5	-	1	-	-
	Coğrafya	1	-	-	-	-
Görev Yerleri	İl	14	7	4	2	1
	İlçe	12	13	3	3	-
	Belde	-	3	-	-	-
	Köy	8	4	1	6	-
Toplam		34	27	8	11	1

Öğretmenlere göre hizmetiçi eğitim etkinliklerini düzenlenmesi gereken yerlere dair toplanan veri tablosuna bakıldığında; erkek öğretmenlerin hizmetiçi eğitim etkinliklerini Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü'nde, bayan öğretmenlerin okullarda verilmesi uygun bulunduğu görülmektedir. Buna karşın hizmetiçi eğitim etkinliklerinin verilmesi gereken yer olarak en az tercih edilen kurum, Halk Eğitim Merkezi olmuştur.

Çalışmamızın nitel boyutunda öğretmenlerle yapılan görüşme formundan elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin çoğunluğu buldukları şehirde hizmetiçi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesini istemektedir. Hizmetiçi eğitimin yapılması gereken yer olarak öğretmenlerin en çok tercih ettikleri yer, öğretmen evleri olmuştur. Bunun dışında Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü'nde, okullarda olmasını isteyen öğretmenlerin yanında okulda olması istemeyen öğretmenler de vardır.

Çalışmanın nitel kısmına katılan öğretmenlerden birisi hizmetiçi eğitimlerin düzenlenmesi gereken yer konusunda şunları söylemiştir:

“Ben gittiğim yerlerde gördüm öğretmen evleri gayet uygun. İşte masalar oluşturulmuş grup grup katılıyorsun grubun içine bizzat söz aldım katılımında bulunduğum için ben öğretmen evlerinde olmasını isterim.” (S.E.)

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmamızın nicel boyutuna toplamda 81 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Bu öğretmenlerden 56 erkek, 25'i kadın öğretmendir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, 5-11 yıl tecrübeye sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin tamamına yakını eğitim fakültesinden mezun iken sadece 7 öğretmen fen-edebiyat fakültesi mezunudur. Çalışmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet alanları en çok sırasıyla sosyal bilgiler, tarih öğretmenliği, coğrafya öğretmenliği ve tarih şeklinde sıralanmaktadır. Ayrıca araştırmanın nicel boyutuna katılan öğretmenlerden yalnızca iki öğretmen yüksek lisans mezunudur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılım durumlarından çıkan sonuca göre; hizmetiçi eğitim etkinliklerine en çok lisans mezunlarının katıldığı görülmektedir. Bunun yanında hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılım ile öğretmenlerin hizmet süreleri arasında paralellik bulunmaktadır. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim çerçevesinde mevcut ihtiyaçlarını belirlemeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin alan bilgisi konusunda en çok ihtiyaç duydukları alanlar sırayla bilimsel araştırma yöntemleri, sosyal psikoloji ve tarih olarak tespit edilmiştir. Yine öğretmenlerin en az ihtiyaç duydukları alanlar sırayla ekonomi, antropoloji ve felsefe olmuştur. Bunun yanında alan bilgisi konusundaki ihtiyaçları ile cinsiyet değişkeni arasındaki anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan t-test sonuçlarına göre sadece siyaset alanı konusunda anlamlı farklılık bulunmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin alan eğitimi konusunda en çok hizmetiçi eğitime ihtiyaç duydukları alanlar sırayla sosyal bilgilere özgün ders materyalleri hazırlama ve kullanma, sosyal bilgilere derslerinde e-öğrenme yaklaşımının kullanılması ve sosyal bilgilere derslerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması konularında olmuştur.

Öğretmenlerin genel öğretmenlik formasyonu ile ilgili olarak öğretmenler en çok ihtiyaç duydukları alanlar sırasıyla rehberlik, öğretim ortam ve etkinliklerini öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre hazırlama ve uyarlama ile eğitim psikolojisi konularında hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin genel öğretmenlik formasyonu ile ilgili olarak en az ihtiyaç duydukları alanlar okul yönetimi, öğrenci başarılarını izleme, değerlendirme ve sonuçlarını yönetici, öğretmen ve velilerle paylaşma ile geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri şeklinde sıralanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu, hizmetiçi eğitimlerin seminer ve işbaşında eğitim yoluyla verilmesini tercih etmektedir. Öte yandan öğretmenlerin, hizmetiçi eğitim etkinliklerinin konferans ve uzaktan eğitim yoluyla verilmesine sıcak bakmadığı tespit edilmiştir.

Hizmetiçi eğitime katılan öğretmenlerin çoğunluğu hizmetiçi eğitim etkinliklerinin günlük ya da haftalık verilmesini tercih ederken, uzun süreli hizmetiçi eğitim faaliyetlerini istemediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin neredeyse tamamı, hizmetiçi eğitim etkinliklerini akademisyenlerin vermesini istemektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, hizmetiçi eğitim etkinliklerinin Haziran-Eylül dönemleri arasında yapılmasını uygun bulmaktadır. Buna karşın hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin sömestr ve yaz dönemlerini yapılmasını daha az tercih etmişlerdir.

Hizmetiçi eğitimlerin verilmesi gereken yer konusunda öğretmenler farklı fikirlere sahiptir. Öğretmenlerin bir bölümü bu faaliyetlerin Hizmetiçi Eğitim Enstitüleri'nde, bir bölümü öğretmenevinde düzenlenmesini tercih etmektedir. Bunun yanında okullarda yapılmasını isteyenler olduğu gibi okullarda yapılmasına karşı çıkanlar da mevcuttur.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, hizmetiçi eğitimin amaçları konusunda farklı fikirlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğretmenler, hizmetiçi eğitimin alan, üst görev ve tatil değerlendirme etkinliği olmak dışında başka amaçları olduğunu düşünmektedir. Hizmetiçi eğitim etkinliklerinin amaçları konusunda erkek ve bayan öğretmenlerin ortak fikre sahip olduğu husus ise alandaki gelişmeleri öğrenmek olmuştur.

Çalışmada ayrıca hizmetiçi eğitim kapsamında öğretmenlere verilebilecek diğer alanların neler olduğunu belirlemeye çalışılmıştır. Öğretmenler, sırayla en çok yabancı dil öğrenme, proje hazırlama ve AB eğitim programları ile öğretmen ve öğrencilerin bu programlara katılım süreç ve işlemleri gibi konularda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Çalışmanın nitel boyutunda da nicel verileri destekleyen sonuçlar alınmıştır. Öğretmenler, mevcut hizmetiçi eğitim etkinliklerini yetersiz bulmaktadır. Bunun yanında verilen hizmetiçi eğitimler, plansız ve ihtiyaca cevap vermekten uzaktır. Öğretmenler, hizmetiçi eğitim konusunda en çok teknolojik eğitimlere ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca hizmetiçi eğitimlerin branşlara göre verilmesinin doğru olacağını düşünen sosyal bilgiler öğretmenleri, eğitimlerin kendilerinin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesini istemektedir. Hizmetiçi eğitimlerin öğretmenler için önemli olduğunu düşünen sosyal bilgiler öğretmenleri, eğitimlerin planlı, ihtiyaca cevap verir şekilde ve daha etkili yöntemlerle yapılması gerektiğini düşünmektedir.

5.2. Tartışma

Çiftci (2008) tarafından "Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı Tarafından Müzik Öğretmenlerine Verilen Hizmet İçi Eğitimin İncelenmesi ve Müzik Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi" konulu doktora tezinde; müzik öğretmenlerine yönelik hizmetiçi programlarının; planlama, içerik, uygulama ve katılım yönünden yeniden yapılandırılması önerilmiştir. Bu çalışmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarında planlama, içerik, uygulama ve katılım yönünden yeniden yapılandırılması gerektiğini düşündüğü ortaya çıkarılmıştır. .

Büyükcan (2008) "İlköğretim Okullarındaki Hizmet İçi Eğitim Seminerlerinin Öğretmenlere Yararlılığı" konulu çalışmasında, öğretmenler en fazla karşılaştıkları güçlükler seminer programlarının iyi planlanmamış olması ve seminerlerde kullanılacak materyallerdeki eksiklikler olduğu sonucuna varmıştır. Bu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, hizmetiçi eğitim etkinliklerinin plansız olduğunu ve materyal eksikleri nedeniyle bazı zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Baz (2010) tarafından yapılan "M.E.B. Hizmetiçi Eğitimlerinin İlköğretim Okullarına Katkısının İlköğretim Öğretmen ve Yöneticileri Tarafından Değerlendirilmesi" konulu çalışmada, hizmetiçi eğitim seminerlerinin planlanışının içeriğinin öğretmenler tarafından yeterli bulunmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada da ulaşılan sonuçlardan biri yapılan etkinliklerin plansız olmasıdır.

5.3. Öneriler

- 1) Öğretmenlerin en çok ihtiyaç duydukları bilimsel araştırma yöntemleri, sosyal psikoloji ve tarih gibi alanlara hizmetiçi eğitim etkinliklerinden daha fazla yer verilmelidir.
- 2) Sosyal bilgiler öğretmenlerine ihtiyaçları doğrultusunda sosyal bilgilere özgün ders materyalleri hazırlama ve kullanma, sosyal bilgiler derslerinde e-öğrenme yaklaşımının kullanılması ve sosyal bilgiler derslerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması konularında hizmetiçi eğitim sürelerinin artırılması önemlidir.
- 3) Genel öğretmenlik formasyonu ile ilgili olarak öğretmenler en çok ihtiyaç duydukları alanlar olan rehberlik, öğretim ortam ve etkinliklerini öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre hazırlama ve uyarlama ile eğitim psikolojisi konularında sosyal bilgiler öğretmenlerine ilave eğitimler verilmelidir.
- 4) Hizmetiçi eğitimlerin seminer ve işbaşında eğitim yoluyla verilmesi öğretmenler için daha uygun olacaktır.
- 5) Hizmetiçi eğitim etkinliklerinin dönem olarak Haziran-Eylül dönemleri arasında, yer olarak Hizmetiçi Eğitim Enstitüleri'nde veya öğretmenlerde yapılması daha uygundur.
- 6) Son olarak hizmetiçi eğitim etkinlikleri, planlı ve öğretmenlerin ihtiyaçlarına ihtiyaca cevap verir nitelikte yeniden branşlara göre düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Aiello-Nicosia, M. L., Sperandeo-Mineo R. M., Valenza, M. A. (1984). "The relationship between science process abilities of teachers and science achievement of students: An experimental study". *Journal of Research in Science C.* 21 S. 8.
- Akdüz, A. (2006). *İlk ve orta dereceli okullarda görev yapan müzik öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altınışik, S. (1996), "Hizmetiçi eğitim ve Türkiye'deki uygulama" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* S. 3 Yaz, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Aslan, D. (2000). *Sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim sorunları ve çözümüne yönelik bir model (Kütahya örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Ayan, İ. (1999). *Öğretmenlerin geliştirilmesinde hizmet içi eğitimin rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Aydınalp, B. (2008). *Ortaöğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitim hakkındaki görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydoğan, İ. (2002). *MEB ilköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin personel geliştirmeye ilişkin görüşleri (Kayseri ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytaç, T. (2000). "Hizmet içi eğitim kavramı ve uygulamada karşılaşılan sorunlar." *Milli Eğitim Dergisi* S. 147.
- Aziz, A. (1994). *Araştırma yöntemleri-teknikleri ve iletişim*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma*, Pegem Akademi, Ankara.
- Balcı, A. (1988). "Eğitim yöneticisinin yetiştirilmesi: Türkiye'deki ilk ve orta dereceli okul yöneticileri üzerinde yapılan bir araştırma (Araştırma Özeti)", *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. C. 21, S. 1-2*, Ankara.

Bennet, N. (1988). "The effective primary school teacher: the search for a theory of pedagogy". *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies*.

Barko, H. Lalik ve R. Tomchin. (1987) "Student teachers understanding of successful and unsuccessful teaching". *Teaching & Teacher Education*. C. 3, S. 2.

Başaran İ. E. (1966). *Hizmet içi eğitim araştırması*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Baz, M. (2010). *M.E.B. Hizmet içi eğitimlerinin ilköğretim okullarına katkısının ilköğretim öğretmen ve yöneticileri tarafından değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods* (3.baskı), M.A: Allyn & Bacon, Boston.

Bulut, K. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının tespiti: Kars ili örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Büyükcan, Y. (2008). *İlköğretim okullarındaki hizmet içi seminerlerinin öğretmenlere yararlılığı*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Creswell, J.W. (2nd ed.) (2003) *Research design: qualitative and quantitative approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Çatmalı, M. (2006). *Gelecek için eğitim: hizmetiçi eğitim kursunun değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Balıkesir.

Çepni, S. ve Çoruhlu, T. Ş. (2010). "Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik hazırlanan hizmet içi eğitim kursundan öğretime yansımalar", *Pamukkale Üniversitesi eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), Denizli.

Çiftçi, E. (2008). *Türkiye 'de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından müzik öğretmenlerine verilen hizmetiçi eğitimin incelenmesi ve müzik öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2006). *Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Demirtaş, Z. (2010). "Öğretmeni hizmet-içinde yetiştirmenin bir aracı olarak denetim (As a tool for training teacher in service, supervision)". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(9).
- Doğan, O. (2009). *Hizmet içi eğitime katılımın eğitim öğretim sürecine etkisi ile ilgili yönetici ve öğretmen görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duke, D. L. (1990). "Developing teacher evaluation systems that promote professional growth". *Journal of Personnel Evaluation in Education* 4. University of Virginia.
- Durmuş, E. (2003). *Sınıf öğretmenlerine yönelik düzenlenen hizmet içi eğitim etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri (Ankara ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Ekşi, İ. (2001). *Okul müdürlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyacı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Erdem, A. Uzal, G. Ersoy, Y. (2006). *Fen bilgisi/fizik öğretmenlerinin eğitim sorunları, araştırma raporu*, TFV Yayını, Tekirdağ.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*, Yelkentepe Yayınları, Ankara.
- Ertürk, S. (1986). *On yıl öncesine kıyasla öğretmen davranışları, Türkiye'de eğitim sorunları üzerine düşünceler*, Yelkentepe Yayınları, Ankara.
- Glesne C. (2012) *Nitel araştırmaya giriş*, çev. ed. Ali Ersoy, Pelin Yalçınoğlu, Ankara.
- Gönen, S. ve Kocakaya, S. (2006). "Fizik öğretmenlerinin hizmet içi eğitime görüşleri", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi C. 19 S. 1, Denizli*.
- Gültekin, M. ve Çubukçu, Z. (2008). "İlköğretim öğretmenlerinin hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri", *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 19*.

İshakoğlu, T. (2007). *"Selçuk üniversitesi yabancı diller yüksekokulu'nda görev yapmakta olan yabancı dil okutmanlarının hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

İslamoğlu, H. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Beta Basım Dağıtım, İstanbul.

Kanlı, U. Yağbasan R. (2002). "2000 Yılında Ankara'da fizik öğretmenleri için düzenlenen hizmet içi eğitim yaz kursunun etkinliği". *Milli Eğitim Dergisi*. 153-154. Ankara.

Karasar, N. (2004) *Bilimsel araştırma yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.

Kıldan, O., A., Temel, Z., F., (2008). "Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı oluşturulan hizmet içi eğitimin öğretmenlerin öğretmenlikle ilgili bazı görüşlerine etkisi", *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 16 (8).

Kocabaş, İ. (1993), *Teknik öğretmenlerin hizmet içi eğitim etkinlikleri ve yönetime ilişkin görüşlerin belirlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ.

Küçükahmet, L. (1992). *Hizmet içi eğitim: teori ve uygulamaları*. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası. Ankara.

Maral, D.Y. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeyleri ve hizmet içi eğitim gereksinimleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Metin, M. ve Özmen, H. (2010). "Fen ve teknoloji öğretmenlerinin performans değerlendirmeye yönelik hizmet içi (HİE) ihtiyaçlarının belirlenmesi", *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3). Kastamonu.

Milli Eğitim Bakanlığı'nda Hizmetiçi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Panel ve Çalıştayı, 07-08 Mayıs 2010, Ankara.

Özkan, M. (2010). *Hizmet-içi eğitim öğretmen programlarının oluşturulmasına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Özen, R. (2004). "Hizmet içi eğitim programlarında görev alan öğretim elemanlarının yeterliliklerine ilişkin kursiyerlerin görüşleri", *XII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Malatya.
- Öztürk, C. (2011). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimleri*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Özyürek, L. (1977). *Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programlarının etkinliği*. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Paşa, B. (2002). *İlkokul sınıf öğretmenlerinin mesleki yeterliklerinin ve hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Raymond, A. N. (1999). *İnsan kaynaklarının eğitim ve gelişimi*, (Çev. Ed. C. Çetin.) Beta Basın Yayım Dağıtım A.Ş. İstanbul.
- Rossmann, G. B. ve Rallis, S. F. (2003). *Learning in the field: An introduction to qualitative research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Seferoğlu, S. S. (2001). "Sınıf öğretmenlerinin kendi mesleki gelişimleriyle ilgili görüşleri, beklentileri ve önerileri", *Milli Eğitim Dergisi*, Ocak-Şubat-Mart 2001 S. 149. Ankara.
- Selimoğlu E. ve Gül H.B. (2009). "Hizmetiçi eğitimin kurum ve çalışanlar üzerine etkisi", *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi (e-dergi)*. Ocak S. 1.
- Supovitz J. A. ve Turner H. M. (2000). *The effects of professional development on science teaching practices and classroom culture*. Journal of Research in Science Teaching 37(9).
- Sünbül, S. D. (2006). *Farklı likert tipi ölçek geliştirme teknikleriyle geliştirilen tutum ölçeklerinin psikometrik özelliklerinin karşılaştırması*, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.
- Saban, A. (2000). "Hizmet-içi eğitimde yeni yaklaşımlar". *Milli Eğitim Dergisi*, 145. Ankara.
- Şentürk, E. (1999). *Eğitim ve okul yöneticilerinin hizmet içi eğitimle yetiştirilmelerine ilişkin politika ve uygulamalar*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tanyel, A. (1999). *İlköğretim okullarında görevli sınıf öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim ihtiyacı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tanyeli, H. (1970). *Personel eğitimi*, Şenyuva Matbaası, Ankara.

Taymaz. A.H. (1997). *Hizmet içi eğitim* 3. Baskı, Takav matbaası, Ankara.

Taymaz, A.H. (1992). *Hizmet içi eğitim kavramlar ilkeler yöntemler*. Pegem Akademi, Ankara.

Taymaz. A.H. (1997). "Yıllık hizmet içi eğitim programı". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 30 (1) ss. 271-276.

Taymaz, A.H. Sunay, Y. Aytaç, T. (1997). "Hizmet içi eğitimde koordinasyon sağlanması toplantısı", *Millî Eğitim (Eğitim-Kültür-Sanat)*. S. Ocak-Şubat-Mart, Ankara.

Tekin, O. (2007). *Uzaktan eğitim yöntemi ile verilen hizmet-içi eğitim programının öğretmenlerin öz -yeterlik algıları ve tutumlarına etkisi-Muğla ili örneğinde*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.

Tezcan, M. (1992).*Eğitim sosyolojisi*, Zirve Ofset, Ankara.

Uçar, R. & İpek, C. (2006). "İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin MEB hizmet içi eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. C. 3 S. 1.Van.

Yağcı, E. (1993). "Kamu kurum ve kuruluşlarındaki hizmet içi eğitim etkinlikleri." *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi* S. 9. Ankara.

Yalın H. İ. (1997). "Bilgisayar destekli öğretim stratejileri". *Eğitim ve Bilim*. C. 21 S. 103. Ankara.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.51bf6e3c35f2c0.65314362, internet adresinden 17.06.2013 tarihinde edinilmiştir.

<http://e-hedb.meb.gov.tr/anketler/index.php?sid=46122> adlı internet sitesinden 27.06.2013 tarihinde edinilmiştir.

<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/51.html> adlı internet sitesinden 02.07.2013 tarihinde edinilmiştir.

EKLER

EK-1

Araştırma İzin Belgesi

T.C.
UŞAK VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

15.11.2011* 13019

SAYI : B.08.4.MEM.4.64.00.11/605.01-
KONU : Ümit AVCI 'nın
Araştırma İzni

UŞAK ÜNİVERSİTESİ

(SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE)

İLGİ : a) 10/01/2008 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-16 /92 sayılı yazısı.

b) 14/10/2011 tarih ve B.30.2.UŞK.0.41.00.00-605-01/432 sayılı yazınız.

Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının ilgi (a) yazılarına istinaden İlimiz Merkez ve İlçelerde yapılacak olan tez, anket ve araştırma çalışmaları sadece bir İli kapsıyorsa bulunduğu İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından gerekli izni verilmesi gerekmektedir denildiğinden Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığına ilgi (b) yazınız ile başvurduğunuz Rektörlüğünüzdeki Yüksek Lisans Öğrencilerinden Ümit AVCI ile ilgili tez anket ve araştırma ile ilgili formları Müdürlüğümüze gönderilmiştir.

Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının ilgi (a) yazılarına istinaden Rektörlüğünüzdeki İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Ümit AVCI 'nın "**Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi**" Konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketin formları Müdürlüğümüz Araştırma Destek Koordinatörü ve Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından inceleme yapılarak İlimizde bulunan tüm ilköğretim okulunda anket çalışması yapması ilgili komisyonumuz tarafından uygun görülmüştür.

Uşak merkez ve ilçelerinde yapılacak olan anket ve araştırma uygulaması ile ilgili anket formları yazımız ekinde gönderilmiş olup, ilgi (b) Yönergenin 5. maddesi (o) bendi uyarınca taahhütnamenin ve araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğini CD ' kayıtlı olarak müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

EKLER :
EK-1: Onay (1 sayfa)
EK-2: Anket (2 sayfa)

Fahrettin GÖNCÜ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Millî Eğitim Müdürlüğü
UŞAK

Tel : 0 276 223 3990
Faks : 0 276 223 3989

E-posta : istatistik64@meb.gov.tr
int.adres : <http://usak.meb.gov.tr>

EK-2

Anket İzin Belgesi

T.C.
UŞAK VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.08.4.MEM.4.64.00.11/605.01-
KONU : Araştırma İzni

10.11.2011• 12807

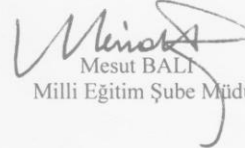
- İLGİ : a) 13/04/2004 tarih ve B.08.0.APK.0.03.02/1198 sayılı Genelge (2004/32)
b) 05/03/2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.00-320/1143 sayılı Yönerge
c) 02/11/2011 tarih ve B.08.4.MEM.4.64.00-605.01/12654 sayılı Olur.

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
UŞAK

Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının ilgi (b)yazılarına istinaden İl Merkezi ve İlçelerinde yapılacak olan tez, anket ve araştırma çalışmaları sadece bir ili kapsıyorsa bulunduğu İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından izin verilmesi gerektiğinden İlgi (c) olurumuzla Araştırma Destek Koordinatörü ve Araştırma Değerlendirme Komisyonu kurulmuştur.

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Ümit AVCI'nın 'Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi' Konulu araştırmasında veri toplama aracı olarak kullanılacağı anket formları ilgili komisyon tarafından gerekli inceleme yapılmış olup, yapılan inceleme sonucunda tez anket ve araştırma çalışmaları uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ve teklif ederim.

Mesut BALI
Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
02/11/2011
Recep DÜZGÜN
İl Millî Eğitim Müdürü

Millî Eğitim Müdürlüğü
UŞAK

Tel : 0 276 223 39 90
Faks : 0 276 227 39 89

E-posta : istatistik64@meb.gov.tr
int.adres : <http://usak.meb.gov.tr>

EK-3**Görüşme Formu İzin Belgesi**

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
UŞAK MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	ÜMİT AVCI
Kurumu / Üniversitesi	UŞAK ÜNİVERSİTESİ
Araştırma yapılacak iller	UŞAK
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	UŞAK MERKEZ VE İLÇELERİNDE 185 OKULDA
Araştırmanın konusu	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi
Üniversite / Kurum onayı	VAR
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi
Veri toplama araçları	GÖRÜŞME FORMU
Görüş istenilecek Birim/Birimler	YOK
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
UYGUNDUR.	
Komisyon kararı	OYBİRLİĞİ İLE ALINMIŞTIR.
Muhafif üyenin Adı ve Soyadı:	
.....	

KOMİSYON

03/11/2011
Komisyon Başkanı
Mesut BALI

Üye
Sefa KENDİRLİ

Üye
Özge SEZİN TACER

EK-4

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN HİZMETİÇİ EĞİTİM İHTİYAÇLARI ANKETİ

Değerli Meslektaşım,

Elinizdeki anket, devam eden bir yüksek lisans projesinin bir parçası olup sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Altı bölümden oluşan bu çalışma ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve dolayısıyla Türk Milli Eğitim Sisteminin gelişmesine yapılacak katkı sizlerin görüş ve önerilerinizle sağlanabilecektir. Ankette, ad ve soyadınız ile kimliğinizin belirleyecek benzeri bilgileriniz sorulmamaktadır. Ankete katılarak sağlayacağınız bilgiler yalnızca araştırmacı tarafından görülecek ve kesinlikle araştırma dışı bir amaç için kullanılmayacaktır.

Anketi doldururken boş bırakılan (...) yerler dışındaki anket maddelerinde en uygun gördüğünüz seçeneğe **X** işareti koymanız yeterli olacaktır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları konusunda bu ankette yer verilmeyen fakat eklemek istediğiniz konu, sorun, görüş ve önerileriniz varsa lütfen bu anket formunun boş bırakılan arka sayfalara yazınız. Çalışmamıza sağladığınız katkı için teşekkür ederim.

Ümit AVCI

Sosyal Bilgiler Öğretmeni / Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I. KİŞİSEL BİLGİLER

- 1. Cinsiyetiniz:** Erkek () Bayan ()
- 2. Öğrenim durumunuz:**
İki yıllık yüksek okul () Üç yıllık Enstitü () Lisans () Yüksek Lisans ()
Doktora ()
- 3. Öğretmenlik mesleğindeki toplam hizmet süreniz:** yıl ay
- 4. Mezun olduğunuz alan:**
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği () Tarih Öğretmenliği () Coğrafya Öğretmenliği ()
Tarih Bölümü () Coğrafya Bölümü () Diğer ()
- 5. Çalıştığınız yerleşim birimi:**
İl merkezi () İlçe () Belde () Köy ()

BÖLÜM II. ALAN BİLGİSİ

NO	Sosyal bilgiler dersleri kapsamında sunulan içeriğin seçildiği aşağıdaki sosyal bilim disiplinleri ile sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından okutulan diğer dersler ve araştırma yöntemleri ile ilgili hizmet içi eğitime ne ölçüde ihtiyaç duyuyorsunuz?	Hiç	Çok Az	Orta Düzeyde	Çok Fazla
1	Antropoloji				
2	Arkeoloji				

3	Coğrafya				
4	Ekonomi				
5	Felsefe				
6	Hukuk				
7	Sanat ve Estetik				
8	Siyaset Bilimi				
9	Sosyoloji				
10	Sosyal Psikoloji				
11	Tarih				
12	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük				
13	Vatandaşlık, İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi				
14	Medya Okur-Yazarlığı				
15	Bilimsel Araştırma Yöntemleri				

BÖLÜM III. ALAN EĞİTİMİ

NO	Sosyal bilgiler ve ilgili diğer derslerin öğretiminin aşağıda sunulan boyutları ile ilgili hizmet içi eğitime ne ölçüde ihtiyaç duyuyorsunuz?	Hiç	Çok Az	Orta Düzeyde	Çok Fazla
1	Sosyal Bilgiler öğretim anlayış ve yaklaşımları				
2	Sosyal Bilgiler Öğretim Programı				
3	Sosyal Bilgiler derslerinin içeriğini oluşturan sosyal bilim disiplinlerinin temel bilgi, kavram, kuram ve yöntemlerinin birbirleriyle disiplinler arası bir yaklaşımla ilişkilendirilmesi				
4	Sosyal Bilgiler derslerinin planlanması				
5	Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinin Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılması				
6	Sosyal Bilgiler dersleri için uygun öğretim etkinlikleri hazırlama ve kullanma				

7	Sosyal Bilgilere özgün ders materyalleri hazırlama ve kullanma				
8	Sosyal Bilgilere derslerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması				
9	Sosyal Bilgilere derslerinde e-öğrenme yaklaşımının kullanılması				
10	Sosyal Bilgilere özgü kavramların öğretimi				
11	Sosyal Bilgiler öğretiminde karşılaşılan kavram yanlışlarının tespiti ve giderilmesi				
12	Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerinin öğretimi ve bu becerilerin kullanılması				
13	Değerler Eğitimi				
14	Sosyal Bilgiler öğretiminde dramının kullanılması				

BÖLÜM IV. ÖĞRETMENLİK MESLEK BİLGİSİ

NO	Genel öğretmenlik formasyonu hakkındaki aşağıdaki konularla ilgili bir hizmet içi eğitime ne ölçüde ihtiyaç duyuyorsunuz?	Hiç	Çok Az	Orta Düzeyde	Çok Fazla
1	Eğitim Psikolojisi				
2	Eğitimde Program Geliştirme				
3	Öğretim İlke ve Yöntemleri				
4	Öğretim ortam ve etkinliklerini öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre hazırlama ve uyarlama				
5	Grup çalışmalarını planlama, düzenleme ve denetleme				
6	Öğrencilerin öğrenme sürecinde karşılaştıkları güçlükleri belirleme ve bu hususlarda önlemler alma				
7	Rehberlik				

8	Olumsuz öğrenci davranışlarını belirleme ve bu davranışları önlemek için gereken stratejileri kullanma				
9	Sınıf Yönetimi				
10	Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri				
11	Tamamlayıcı (alternatif) ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri				
12	Öğrenci başarılarını izleme, değerlendirme ve sonuçlarını okul yöneticileri, diğer öğretmenler ve velilerle paylaşma				
13	Okul Yönetimi				
14	Türk Eğitim Sistemi ve Mevzuat Bilgileri				

BÖLÜM V. DİĞER KONULAR

NO	Öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak aşağıda sunulan konular ile ilgili hizmet içi eğitime ne ölçüde ihtiyaç duyuyorsunuz?	Hiç	Çok Az	Orta Düzeyde	Çok Fazla
1	Bilgisayar ve internet kullanımı				
2	Office programlarını kullanma				
3	Davranış yönetimi				
4	Zaman yönetimi				
5	Etkili iletişim				
6	Dili doğru ve etkili bir şekilde kullanma				
7	Soru sorma teknikleri				
8	Yabancı dil öğrenme				
9	Proje hazırlama				
10	Bireysel ve mesleki gelişim				

11	AB Eğitim Programları ile öğretmen ve öğrencilerin bu programlara katılım süreç ve işlemleri				
12	Diğer öğretmenler ve velilerle işbirliği içinde çalışma				

BÖLÜM VI. HİZMET İÇİ EĞİTİM ETKİNLİKLERİNİN SUNUMU

- Bugüne kadar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilen sosyal ilgiler öğretmenliği ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim programına (kurs-seminer) katıldınız mı?(katıldıysanız kaç defa katıldığınızı belirtiniz.)
Evet () defa katıldım Hayır katılmadım ()
- Size göre hizmet içi eğitimin amacı veya amaçları ne olmalıdır? (Aşağıdaki seçenekleri 1-5 arası puanlama yaparak önemliden önemsizye doğru sıralayınız)
Alandaki gelişmeleri öğrenme () Geçmiş bilgileri tazeleme () Bir üst göreve hazırlama ()
Yaz tatilini uygun şekilde geçirme () Diğer ()
- Size göre hizmet içi eğitim faaliyetleri nasıl sunulmalıdır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
Seminer yolu ile () Konferans yolu ile () Uzaktan eğitim yolu ile ()
İşbaşında eğitim yolu ile () Diğer()
- Size göre hizmet içi eğitim faaliyetlerinin süresi ne kadar olmalı?
Günlük () Haftalık () Uzun süreli kurslar ()
- Size göre hizmet içi eğitim faaliyetleri kimler tarafından sunulmalıdır?
Öğretmenler () Müfettişler () Akademisyenler () Diğer ()
.....
- Size göre hizmet içi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi açısından en uygun dönem hangisidir?
Ders dönemi hafta sonları () Ders dönemi hafta içi akşamları () Sömestr tatili ()
Haziran ve Eylül seminer dönemleri () Yaz tatili ()
- Size göre Hizmet içi eğitim faaliyetleri nerelerde yapılmalıdır?
Okullarda () Hizmet İçi Eğitim Enstitülerinde () Öğretmenevlerinde ()
Üniversitelerde () Halk Eğitim Merkezlerinde ()

EK-5

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN HİZMET İÇİ EĞİTİM İHTİYAÇLARININ BELİRLENMESİ GÖRÜŞME FORMU

MÜLAKAT SORULARI

1. Mevcut hizmetiçi eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak neler düşünüyorsunuz?
2. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan hizmetiçi eğitim faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz? Neden?
3. Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak kendinizi
 - a) Alan bilgisi,
 - b) Alan eğitimi
 - c) Genel öğretmenlik meslek bilgisi ve
 - d) Teknolojik altyapı ile diğer öğretmenlik yeterlilikleri açısından değerlendirir misiniz?
4. Bu alanlardan hangisi veya hangilerinde hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduğunuzu düşünüyorsunuz? Neden?
5. Sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik hâlihazırda uygulanan hizmetiçi eğitim faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz? Neden?
6. Hangi alanlarda hizmetiçi eğitim faaliyeti düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorsunuz? Neden?
7. Düzenlenen hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin amaçları, süresi, sunum tarzı, zamanı, eğitim mekânı gibi hususlar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
8. Varsa hizmetiçi eğitim konusunda ilave etmek istediğiniz diğer düşünceleriniz nelerdir?